

2/2023

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

Medskapande läsning • Novia • Smedsby-bladet • Prao för vuxna

Nr 2

Juni 2023
Volym 34, 9. årgången

ADRESSFÖRÄNDRING
www.sfv.fi/adressandring

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
sfv@sfv.fi

Nr	1	2	3	4
Materialdag	20.1	28.4	1.9	3.11
Utkommer	27.2	2.6	6.10	8.12

REDAKTION
SFV, Annegatan 12, 4. vån.
00120 Helsingfors,
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook, Twitter
YouTube, Instagram och LinkedIn.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

**REDAKTIONSSSEKRETERARE
OCH REDAKTÖR**
Christine Skogman
christine.skogman@sfv.fi

REDAKTÖR
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

PÄRMBILD
Filippa Ström, Albin Lundström och
Lova Hansén.
Foto: Sonja Finholm

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Medlemskap
- 6 Kort
- 8 Kalender
- 9 Ordförande: Resurs
- 10 Hannah Kaihovirta ny styrelsemedlem i SFV
- 11 Sammanlagt 68 skolor vill vara med i BRAVO!
- 12 "Besöket gav inspiration i vardagen"
- 15 Bildningskolumn: Frälsning genom bildning?
- 16 Medskapande läsning höjer skolelevers läsförmåga och självkänsla
- 21 Kulturkolumn: Färdas på ordens vingar
- 22 Här föds framtidens musik
- 26 Tidningen blev hela skolans gemensamma projekt
- 30 "Vuxna ska finnas till för unga här och nu"
- 32 Gör prao som vuxen: "Win-win-situation för deltagare och arbetsplatser"
- 34 Från barntädgårdslärare till reseledare: Elisabeth Samanen utforskar turismbranschen
- 35 Kåseri: Förkrympta visdomar och lillgamla lösningar
- 36 Gott pedagogiskt ledarskap inom finlandssvensk föreningsverksamhet
- 40 "Folkhögskolorna skapade det nordiska välståndet" – nu måste vi återfinna vårt bildningsideal
- 42 Gruppleddarutbildning ger unga arbetslivserfarenhet
- 44 SFV:s pris, medaljer och vistelsestipender 2023
- 49 Har vi folkbildningen att tacka för den nordiska välfärden?
- 50 Alexandra Harald vann Arvid Mörne-tävlingen
- 52 Lektioner i hängmattan
- 54 Föreningsfrågan
- 55 SFV fakta
- 56 Boklådan
- 61 Frågesport: Kan du Svenskfinland?
- 62 Kryss / sudoku / anagramjakten

”

– Under tolv veckor utvecklas tankesättet och läsaridentiteten markant. Barnen inser att exempelvis miljöer och karaktärer är något de kan identifiera i alla böcker. När projektet är avslutat känner de sig som riktiga läsare, med en egen läsaridentitet.

Hanna Lundström, sidan 18.

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

16

Pilotprojektet Medskapande läsning har gett elever i tredje klass chansen att utveckla sitt skönlitterära läsande. Med positiv respons från barnen och lovande resultat från en akademisk analys kan projektet visa sig vara en viktig resurs för att utveckla skolelevers läsförmåga och läsaridentitet.

► Sidan 16

22

Musikutbildningen ser inte längre ut som förr. Åtminstone inte på Novia i Jakobstad. Här har man valt att fokusera på undervisning i grupp och låter de studerande själva ta ansvar för sin framtid.

► Sidan 22

26

Genom att göra en egen skoltidning har eleverna i Smedsby-Böle skola lärt sig mycket. Framför allt att det man skriver måste vara sant. Och hur viktigt det är att kolla stavningen.

► Sidan 26

Frågor om donationer till SFV och SFV:s förvaltning	 JOHAN AURA KANSLICHEF johan.aura@svf.fi 040-3559 935	Frågor om SFV:s fastigheter	 STEFAN JOHANSSON FASTIGHETSDIREKTÖR stefan.johansson@svf.fi 044 7397 340
Frågor om SFV:s ekonomifunktion eller datasystem	 TED ÖSTERMAN EKONOMICHEF ted.osterman@svf.fi 0400-197 692	Frågor om SFV-huset G18, festsalen och bokningar	 TOM SUNDBERG VAKTMÄSTARE tom.sundberg@svf.fi 050 3666 436
Frågor om SFV:s tävlingar, pris och medaljer samt medlemskap	 CAMILLA NORDBLAD KANSLICHEFENS ASSISTENT camilla.nordblad@svf.fi 045-1210 864	Frågor om SFV:s publikationer och annonsering	 RABBE SANDELIN PUBLIKATIONSANSVARIG rabbe.sandelin@svf.fi 040 0453 953
Frågor om sektorn Utbildning	 NIKLAS WAHLSTRÖM SEKTORSANSVARIG, UTBILDNING niklas.wahlstrom@svf.fi 050 548 2100	Frågor om SFV:s kommunikation	 CHRISTINE SKOGMAN INFORMATIONANSVARIG christine.skogman@svf.fi 040 5136 418
Frågor om sektorn Kultur och bibliotek	 VIVEKA ÅBERG SEKTORSANSVARIG, KULTUR OCH BIBLIOTEK viveka.berg@svf.fi 040 5331 710	Frågor om SFV:s kommunikation	 SAARA FERNSTRÖM DIGITAL INNEHÅLLSPRODUCENT saara.fernstrom@svf.fi 040 584 0122
Frågor om SFV:s studiecentral och sektorn Fri bildning	 ANNA-KARIN ÖHMAN SEKTORSANSVARIG, FRI BILDNING OCH SFV:S STUDIECENTRAL anna-karin.ohman@svf.fi 050 3421 890	PROJEKTANSTÄLLDA Frågor om skolnätverket Haru	 ANNETTE JANSSON KOORDINATOR annette.jansson@svf.fi 050 514 8844
Frågor om Studiecentralens kurser och pedagogiska verksamhet.	 AMY JÄGERSKIÖLD (TJÄNSTLEDIG) PEDAGOGISK PLANERARE, SFV:S STUDIECENTRAL amy.jagerskiold@svf.fi 050 3955 900	Frågor om skolnätverket Bravo!	 MARINA LINDHOLM KOORDINATOR, SKOLNÄTVERKET BRAVO! marina.lindholm@svf.fi 050 589 2264
Frågor om Studiecentralens kurser och pedagogiska verksamhet.	 TOVE EKLUND-HARTMAN PEDAGOGISK PLANERARE, SFV:S STUDIECENTRAL tove.eklund-hartman@svf.fi 050 3062 005	Frågor om sajten Lärorikt	 MALIN WIKSTRÖM WEBBPRODUCENT, LÄRORIKT malin.wikstrom@svf.fi 050 5417 736
Frågor om Föreningsresursen	 MALIN STRÖM SAKKUNNIG, FÖRENINGRESURSEN Malin tar emot frågor endast per mejl: malin.strom@svf.fi foreningsresursen@svf.fi	Frågor om projektet Bildningskraft	 JONAS AHLKOG SAKKUNNIG INOM FRI BILDNING jonas.ahlskog@svf.fi 050 514 7297

Medlemskap

Till organisationsformen allmännyttig förening hör som en integrerad del medlemskap. Då SFV grundades 1882 blev föreningen något av en folkrörelse, som kring grundandet av folkskolor samlade medlemmar ur alla samhällsskikt – låt vara att uppropet skedde på initiativ av akademiker och ”män i staten”, det vill säga de folkbildningsaktiva studenterna från 1860-talet och framåt som på 1880-talet börjat besitta ledande och synliga poster i samhället. På de listor som cirkulerade i Svenskfinland innan grundandet hade hela 2034 personer antecknat sig som presumtiva föreningsmedlemmar. Så då föreningen höll sitt konstituerande möte den 3 juni 1882 stod föreningen redan på säker grund.

Idag spelar medlemskap i en förening troligtvis en annan roll, och många föreningar kämpar med sjunkande medlemssiffror. Men jag tror att föreningsmedlemskapet som idé har möjlighet att gå mot en renässans. Speciellt i lite oroligare och osäkrare tider är jag säker på att människor gärna åter börjar samlas kring större syften.

Att SFV ännu idag har sammanlagt cirka 6400 medlemmar i sin understödsförening och i huvudföreningen vittnar om att många fortfarande vill vara med och stöda det svenska i Finland. Vi tror att rätt många medlemmar är med just av den orsaken; man vill helt enkelt stöda svensk utbildning, kultur och bildning, utan att vänta sig, eller ens önska sig så mycket mer av medlemskapet. Eftersom vi ändå anar att det finns medlemmar som gärna skulle vilja se ett lite aktivare SFV-medlemskap gör vi en medlemsenkät nästa höst. Den kommer vi att i huvudsak genomföra elektroniskt, och det är därför vi nu per brev bett om e-postadresser av de medlemmar som i vårt medlemsregister saknar en sådan (se Kortnytt på nästa uppslag). Har du inte fått brevet, är allt i sin ordning, och vi hörs i höst!

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Solveig von Schoultz-prisutdelningen på Helsingfors bokmessa

■ SFV:s skrivtävling för minst 30 år fyllda finländare pågår fram till den 15 juni. Tävligen gäller noveller och det går enkelt att sända in ett novellbidrag via formuläret på webbsidan www.sfv.fi/solveig, där det också finns närmare instruktioner om tävlingen

Prisutdelningen är i oktober på Helsingfors bokmessa. Alla intresserade varmt välkomna att se prisutdelningen och besöka SFV:s monter under mässan.

FOTO: NIKLAS SANDSTRÖM

Hundra vägar till Hundra dagar hemma – seminariedag kring läsning

■ Vi är många som jobbar för läsglädje bland barn och unga. Hur kan vi inspirera barn och unga till läsning, och hur kan vi hitta metoder att förverkliga den nationella läskunnighetsstrategin genom genuina möten, empati och skratt?

Välkommen på ett heldagsseminarium onsdag 15.11 i SFV-huset G18 i Helsingfors om hur vi kan närma oss texter och jobba vidare med dem så att läsningen blir angelägen för alla elever. Medverkande bland annat författaren **Matilda Gyllenberg** och **Maria Ekenhill** adjunkt vid Stockholms universitet. Verkstäder med bland annat skolnätverket Haru, läsinspiratör från upplevelserummet i Hangö bibliotek, Läs-väskan/Folkhälsan, Lärum/LL-center och Sydkustens ordkonstskola.

Nytt bokcirkelmateriale ute!

■ Genom bokcirkelkonceptet *Läs med vännerna – bokplock och cirkelprat* vill vi stötta din bokcirkels läsaresa med tips, frågor och diskussionsunderlag.

Registrera din bokcirkel hos SFV via www.sfv.fi/cirkelbidrag för att få ta del av allt material. Nytt bokcirkelmateriale våren 2023: *Den som offerar sig* av **Simon Ventus** och *Christina Gustavson, Apelsinfågeln* av **Julia Mäkkylä** och *Kaféet* av **Sofia Torvalds**.

Prenumerera på Lärorikts nyhetsbrev

■ Lärorikt är SFV:s webbplats för dig som är intresserad av pedagogik och lärande och som vill följa med vad som händer på fältet. Vi levererar ett färdigt läspaket åt dig – lättillgängligt och lättöverskådligt. Du får ta del av reportage, artiklar, kolumner och tips. Prenumerera på Lärorikts nyhetsbrev och få senaste nytt direkt till din e-post! www.larorikt.fi.

LÄRORIKT

Nu ber vi om SFV-medlemmarnas e-postadresser

■ I början av maj skickade SFV ut ett brev till alla medlemmar i SFV och SFV:s understödsförening som inte hade e-postadress noterad i medlemsregistret.

Genom att samla e-postadresser vill föreningen framöver göra kommunikationen till medlemskåren effektivare. Bland annat planerar SFV att nästa höst skicka ut en medlemsenkät.

– I den kommer vi att fråga medlemmarna vad de önskar sig av medlemskapet, vad de vill se för medlemsförmåner, och om det finns intresse för att vi bygger ut och utvecklar medlemsverksamheten, berättar medlemsansvariga **Camilla Nordblad**.

Det fysiska brevet har alltså endast gått ut till medlemmar utan e-post i registret. Är du medlem men har inte fått ett brev i postluckan, har föreningen redan din e-post, och du behöver inte göra något i detta skede.

– Av logistiska skäl gick denna första utpostning till adresser på finska fastlandet. SFV-medlemmarna på Åland och SFV-medlemmarna i utlandet får ett separat brev lite senare.

Camilla Nordblad säger att det förstås är frivilligt att uppge sin e-postadress.

– Vi hoppas ändå att så många som möjligt gör det, och vi har försökt göra det så lätt som möjligt via ett webbformulär. Via webbformuläret kan man samtidigt uppdatera sin postadress, om vårt brev kommit på en gammal adress.

Andra frivilliga uppgifter man kan uppge är telefon och födelseår.

– De uppgifterna hjälper stort om vi har medlemmar med samma eller liknande namn, eller om vi till exempel får uppdateringar per telefon, och vi vill vara säkra på att det är rätt person som saken gäller.

Du kan ansöka om bidrag under sommaren

■ SFV:s kontor är stängda efter midsommar fram till början av augusti, men webbtjänsten för ansökningar är öppen året runt. Du kommer till webbtjänsten via sfv.fi/bidrag.

Vi kan tyvärr inte besvara e-post, ta emot telefonsamtal eller skicka hyllnings- eller kondoleansadresser i juli då personalen håller sommarledigt. Skön sommar!

1923

Martha Hagman med de 43 pjäsmanuskript som lämandes in till tävlingen år 1961. Tävlingens tema var folklivspjäser.

■ För att stimulera författare av teaterpjäser men framför allt för att tillgodose ungdomsföreningarnas behov av spelbara pjäser började SFV från år 1923 arrangera pristävlingar i pjässkrivning. För den första tävlingen angavs som bärande idé att få fram pjäser "för fester med högtidlig karaktär". Då tävlingstiden gått ut hade sammanlagt 29 manuskript lämnats in. Ett första pris delades inte ut. Andra pris på 2000 mark gick till **Lullu Woldstedt-Buch** för skådespelet *Fyrljuset*. Ytterligare belönades pjäsen *Mötet i Brudbrinken* av **Linda Forsström** och *I föreningarnas tid* av **Edith Wahlbeck**. Ett par andra manus inlöstes också. Resultatet av tävlingen ansågs så uppmuntrande, att pjässkrivningstävlingar därefter arrangerades med jämna mellanrum. SFV-historiken listar dessa tävlingar ända fram till år 1971.

Studiecentralens kurser

HÅLLBAR VERKSAMHETSKULTUR

Tidpunkt: Start 17.8

Plats: Nätet

En utbildningshelhet där du får möjlighet att fördjupa ditt kunskapsområde om hur man bygger internt hållbara organisationer där medarbetarnas fysiska, psykiska och sociala välbefinnande stärks. Vi reflekterar, diskuterar och gör praktiska utvecklingsuppgifter. Deltagarna erbjuds också individuell handledning under utvecklingsarbetet. Utbildningen ordnas av SFV i samarbete med Förbundsarenan. Utbildningen kostar 200 euro.

TILLSAMMANS MED STUDIECENTRALEN

Tidpunkt: 6.9 kl.18-19 och 7.9 kl.13-14

Plats: Nätet

Välkommen på Studiecentralens informationstillfälle online där du får bekanta dig med vår verksamhet och höra vad vi erbjuder din förening, till exempel bidrag för kurser och studiecirklar.

ONBOARDING - NYANSTÄLLD I TREDJE SEKTORN

Tidpunkt och plats: 14.9 i Helsingfors kl. 13-16

Är du nyanställd i ett förbund, en organisation eller en förening och vill få en snabb introduktion i hur det är att arbeta inom tredje sektorn? Under tillfället ger vi information som du har nytta av i ditt arbete, tips på hur du kan utveckla ditt arbete och öppnar upp möjligheter till nätverkande med andra organisationer. Tillfället ordnas i samarbete med Förbundsarenan.

MOT NY KURS - VERKSTAD MED VÄNNERNA!

Föreningar! Boka ett tvåtimmarspass med vår föreningsexpert **Malin Ström**, Ström, och få hållbara verktyg, handledning och inspiration! Hon ger våra bästa tips för att skapa kurser och evenemang där människor möts och lär sig tillsammans. Läs mer på sfv.fi/evenemang

GRUNKURS I FÖRENINGSKUNSKAP

Tidpunkt: 26.9 kl. 18-19.30

Plats: Nätet

Föreningsliv är roligt! Är du ny i en föreningsstyrelse eller vill du fräscha upp dina kunskaper i föreningsteknik? På kursen får du ta del av både kunskap och inspiration – ett stöd i ditt föreningsengagemang. Vi går igenom stadgarnas betydelse för föreningen, hur du ska planera föreningsmöten, hur du kan organisera arbetet i en styrelse och vad du ska tänka på som styrelsemedlem i en förening. Kursen handleds av **Malin Ström**, sakkunnig och ansvarig för SFV:s Föreningsresurs, en webbplats som erbjuder föreningskunskap, tips och råd gällande föreningsliv i Finland.

BEMÖTANDE OCH SAMVERKAN

Tidpunkt: 10.10 kl.13-15.30

Plats: SFV-huset G18, Helsingfors

Träff för dig som jobbar med hobby- och fritidsverksamhet för barn och unga inom tredje sektorn. Hur kan vi bli bättre på bemötande och samverkan? Hur skapar vi en öppen och inkluderande atmosfär? Hur väcker vi intresse och nyfikenhet? Alla deltagare får ett inspirationspaket med innehåll dels från skolnätverket Haru och dels med de tips och idéer som vi tillsammans skapar och samlar in under dagen.

HANDLEDNING I ATT UTBILDA

Tidpunkt: oktober/november

Plats: Nätet

Vad är viktigt att tänka på vid planering och genomförande av en utbildning? Hur och när ska du utvärdera? Och vem är du som utbildare? Under tre utbildningstillfällen handleder **Tove Eklund-Hartman**, pedagogisk planerare vid SFV, deltagarna via diskussioner och reflektionsuppgifter.

Resurs

Man lär så länge man lever. Eller man lär så länge man har elever, som luttrade lärare säger.

De senaste utvärderingarna av lärresultaten i våra grundskolor ger anledning till en hel del oro. Men Nationella centret för utvärderingar ser också ljuspunkter. En är att de visar lärareffekten: elever till lärare som jobbat mer än tio år i yrket har genomsnittligt bättre resultat. Den lärande läraren utvecklar sin undervisning, både enskilt och tillsammans med kollegerna.

Vi finländare är med fog stolta över våra högutbildade lärare. Vår lärarkår jobbar därtill i ett skolsystem som är byggt med tilltro som murbruk: rektorerna har tilltro till lärarna, bildningsdirektörerna har tilltro till rektorerna, och utbildningsstyrelsen har tilltro till hela kåren.

Det här är något som fortsatt väcker förvåning utomlands. Pedagoger på studiebesök i Finlands utbildningssystem – PISA-turister brukar de kallas – undrar hur kontrollsystemen ser ut. Själva är de vana och ofta ganska trötta på den biten av det dagliga värvet. Att Finlands skolor saknar sådant brukar upplevas som oerhört inspirerande.

Eller som en av dem skrev i brevet hem till USA:

I stället för kontroll, konkurrens, stress, standardiserade tester, skärmbaserade skolor och uppluckrade kvalifikationer för lärare, varför inte pröva värme, samarbete och högprofessionell lärarledd uppmuntran och bedömning.

Lärarkåren är en av landets viktigaste resurser, och att många lärare övervägt att byta yrke är en alarmsignal. När SFV jobbar för välbefinnande inom utbildningen är därför både elever och lärarkår målgrupper för verksamheten och de projektstöd SFV beviljar.

Lärorikt, SFV:s webbsajt för pedagogik och lärande, publicerade nyss en temahelhet om skolledarskap. I sitt inlägg betonar professorn i pedagogik Michael Uljens den tilltro finländska makthavare har till det pedagogiska ledarskap som utövas av lärare, rektorer och bildningschefer. Detta möjliggör en levande dialog och gör Finland välrustat för de utmaningar vi ställs inför, skriver Uljens, och efterlyser möjligheter till fördjupning och problematisering. Han kommer också med ett konkret förslag: låt rektorer få disputera i pedagogiskt utvecklingsarbete i samråd med kommunen.

Det här är ett alldeles utmärkt förslag, som kan utvidgas. Våra lärarrum är bokstavligen fulla av forskningsfärdighet, men att som lärare börja forska är krångligt vad arbetsbilden och ekonomin beträffar. Klassrumsnära forskning och forskande lärare är såväl begrepp som praktik i flera andra länder, dock än så länge inte i Finland.

Läraren som ser sitt arbete som ett kall hur förutsättningarna än ser ut är en förlegad bild som inte får finnas undermedvetet i utbildningspolitiken. Gör verksamhetsnära forskning möjlig för de lärare och skolledare som någon gång skulle vilja forska parallellt med det dagliga jobbet. Det skulle vara aktiv förvaltning av den kunskapsresurs som våra pedagoger är.

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Hannah Kaihovirta

ny styrelsemedlem i SFV

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Peter Rosvik

Under SFV:s årsmöte i april valdes Hannah Kaihovirta till ny styrelseledamot. Hon ser fram emot att tillsammans med andra arbeta för gemensamma mål inom bildning, och för det svenska i Finland.

Hannah Kaihovirta är hedrad över förtroendet och glad över att få arbeta från en plattform där förvaltning och verksamhet står i dialog kring aktuella samhälls- och bildningsfrågor.

– Jag vill bidra till att SFV förblir en dynamisk och levande aktör som verkar där det händer och sker, säger Hannah Kaihovirta om sitt nya förtroendeuppdrag.

Kaihovirta säger sig i flera år ha sett SFV utvecklas mot en plattform där god förvaltning och aktiv verksamhet står i dialog med aktuella samhälls- och bildningsfrågor.

– Jag säger ofta att bildning handlar om att hantera de möjligheter och motsättningar som finns mellan att förvalta, för-

stå och förändra. Jag ser att SFV:s roll finns precis där. För mig står föreningens arbete i utvidgad mening även för fred, hållbarhet, deltagarkultur och mångfald.

Kaihovirta berättar att hon kommer från en generation där begreppet bildning i vardagligt tal oftast innebär att man är beläst.

– Det skapar tankebilder av långa bokrader och bibliotek. Men idag omfattar bildning också samarbete, nätverk, nylitteracitet och att arbeta i team. Det är något i det där när bokrader och nätverk möts som gör att jag blir motiverad till att vara med och bidra.

Till en början vill Kaihovirta få grepp om hur SFV:s styrelse arbetar.

– I mitt arbete som äldre universitetslektor i de estetiska ämnenas didaktik rör

jag mig tvärs mellan vetenskap, konst, språk, förvaltning och lärande. Det är en form av mångfärgad, målinriktad aktivitet som rör sig icke-linjärt mellan analys, kritiskt tänkande, eftertanke, kreativitet och empati. Jag kan bidra med att använda det här som resurs, i dialog med andra.

Kaihovirta har tidigare erfarenhet av styrelsearbete. Som konstnär och forskare har Kaihovirta även producerat läromedel och samarbetat med lärare och elever i klassrummet.

– Jag har ett brett nätverk av olika aktörer i samhället och bidrar aktivt till samtida internationell forskning inom konst och utbildning. Jag har arbetat med livslångt lärande över generationsgränser i över tjugofem år.

– I alla sammanhang bidrar jag med värdediskussioner och en kunskapssyn som lyfter fram tillgänglighet. Jag ser verkligen fram emot styrelsejobbet i SFV. Det känns bra och roligt. ■

Sammanlagt 68 skolor vill vara med i

BRAVO!

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Frida Lönnroos

Inom utsatt ansökningstid mottog SFV sammanlagt 68 ansökningar till det nya skolnätverket BRAVO! Nätverket ska stärka konstämnenas ställning i skolorna och ge lärarna verktyg att använda mera konst i undervisningen.

Alla intresserade skolor togs med efter att ansökningstiden tog slut. Det berättar nätverkets koordinatör **Marina Lindholm**.

– Vi gläder oss åt det stora intresset. Även om vi ursprungligen tänkt att antalet skolor i nätverket skulle bli lite mindre, valde vi till sista att ta med alla som anmälde intresse. Så om jag ser lite stressad ut nästa höst då nätverket sparkar igång, kan man påminna mig om att mitt åtagande var frivilligt.

Det stora antalet skolor betyder ändå att fler skolor inte längre kan komma med i det första skedet, som riktar sig till årskurserna 1–6. Årskurserna 7–9 och gymnasierna välkomnas med senare. Tidtabellen för den projektutvidgningen är ännu öppen.

Skolorna i nätverket täcker hela Svenskfinland, ända från Lovisa i Östra Nyland till Karleby i Österbotten. Nytt för ett

SFV-nätverk är det stora intresset från Åland.

– Det är jätteroligt att välkomna hela sex skolor från Åland med i projektet, från Mariehamn, Godby, Kökar, Föglö, Saltvik och Sund.

BRAVO! STARTAR MED SKOLSTARTEN

I samband med skolstarten skickar Lindholm till skolorna och de deltagande lärarna en registreringslänk som bland annat öppnar upp BRAVO!s materialbank. Framöver hålls deltagarna informerade via nätverkets månatliga

infobrev per e-post, en sluten grupp på Facebook, via Instagram, och förstås via projektets egen webbplats bravoskolor.fi. I början av september blir det också en fysisk träff, en två dagars kickoff som arrangeras i SFV-huset G18 i Helsingfors.

– Den ena dagen koncentrerar vi oss mera på musik, den andra mera på bildkonst. Det blir praktiska övningar, föreläsningar, presentation av samarbetspartner, och gemensamma diskussioner om projektets upplägg och program. En bärande idé är också att nätverkets medlemmar under dagen ska lära känna varandra.

Det sistnämnda säger Marina Lindholm att är speciellt viktigt, eftersom nätverket från starten är tänkt att fungera som en sammanförare, och ett ställe där man kan utbyta idéer och sprida goda metoder som visat sig vara användbara och bra.

– Under vårterminen 2024 siktar vi också på regionala träffar, eventuella fortbildningar via BRAVO, och en fortsättning på de temahelheter som redan nu börjar ta form. I maj håller vi en avslutning och gör en utvärdering av det första året med BRAVO! ■

Snälla hjältar i Genève –

”Besöket gav inspiration i vardagen”

Text & Foto Malin Wikström

De fyra vinnarna i tävlingen Snälla hjältar 2022 tog med sig fyra snälla vänner och åkte till Genève i Schweiz i början av april. Där fick de ta del av det internationella humanitära arbetet. Särskilt imponerade var deltagarna av besöket på stiftelsen UEFA.

Det är en söndagseftermiddag i början av april när rese-deltagarna, som tidigare bara har träffats via ett kort videomöte, möter upp på Helsingfors-Vanda flygplats för att åka till Genève. De fyra vinnarna i skrivtävlingen Snälla hjältar har fått ta med sig en person som de tycker att är en ”snäll hjälte”, och rese-sällskapet består av sammanlagt åtta deltagare och två reseledare – Niklas Wahlström och Malin Wikström från SFV. Resan går som smort, och samma kväll sitter hela gänget på en lokal restaurang och äter en bit mat, efter att ha checkat in på hotellet.

De fyra vinnarna i tävlingen är Simeon Fors från Topeliusgymnasiet i Nykarleby, Anna Södergård och Ester Lillhannus från Katedralskolan i Åbo, samt Jessica Rehn från Steiner-gymnasiet i Helsingfors. De har alla skrivit en skönlitterär berättelse, som tagit avstamp i författaren Johanna Holmströms novell *Barn-trädgården*. Nu ska de få spendera tre fullspäckade dagar i Genève i Schweiz, för att bekanta sig med organisationer som jobbar med humanitärt arbete.

Simeon Fors hade tänkt ta med sig någon av sina bröder, men det blev istället kompisen Adrian Lillas. Och Adrian var inte sen att haka på.

– Jag tyckte att det lät häftigt att få chansen. Det kändes lite som *once in a lifetime* – att helt och hållet bli bjuden på en sådan här resa, utan att ha behövt

lyfta ett finger. Det var väldigt roligt att få frågan.

Anna Södergård från Katedralskolan i Åbo har bitt sin mamma Nina Siro-Södergård att följa med.

– Jag har väldigt många bra vänner som skulle kunna förtjäna den här platsen också, men det kändes lite svårt att välja bara en av dem. Mamma har varit så snäll mot mig hela mitt liv, så jag tycker att hon förtjänar den här resan, säger Anna.

Svaret var självklart för Ninas del.

– Självklart ville jag åka. Det kändes fint att Anna ville välja just mig, säger Nina Siro-Södergård.

De övriga Åboborna är systererna Lillhannus. Ester, som går första året i Katedralskolan, har valt att ta med sig sin syster, Mirjam. Hon hade tid att komma med på resan eftersom hon precis har blivit klar med sina studentskrivningar.

Den fjärde vinnaren, Jessica Rehn från Steiner-gymnasiet i Helsingfors, hade nästan glömt bort hela tävlingen när hon fick höra att hon var en av vinnarna.

– Det var min modersmåls lärare som ringde till mig en kväll och berättade. Jag blev jätteglad. Jag var fortfarande i skolan så jag gjorde en *happy dance* ute i korridoren.

Hon valde att ta med sig sin kompis Sofia Nguye.

– Hon är min jättegoda vän, och hon är snäll. Men det är inte så att jag valde henne före mina andra vänner. Jag tänkte bara att det här var något som hon säkert skulle tycka att är roligt och intressant.

Den första dagen inleds med en guidning i Genève:s gamla stadsdelar, där guiden Catherine Hubert Girod tar gruppen med på en vandring. Hon berättar med inlevelse och engagemang om hur det kommer sig att Genève kom att bli en så central punkt för det humanitära arbetet. Det blåser, och det betyder att fontänen i Genève:sjön inte är igång, till gruppens stora besvikelse. Följande dag fortsätter vandringen och guidningen i stan, men den här gången i de nyare kvarteren. Guidningen är något som de snälla hjältarna uppskattar.

– Det har varit intressant att få höra om den historiska bakgrunden till hjälparbetet. Jätteintressant och spännande, både jag och min syster är historienördar, säger Ester Lillhannus och skrattar.

Resans stora överraskning är besöket på UEFA Foundation, UEFA-stiftelsen för barn vid Europeiska fotbollsförbundet UEFA, som ligger i Nyon – en tiominuters tågresa från Genève. UEFA Foundation är en oberoende stiftelse som använder idrott för att stödja humanitära projekt som främjar barns rättigheter på olika områden. →

”

Jag uppskattade verkligen att vi stod där utanför FN. Det kändes helt fantastiskt och så fint att se ländernas flaggor där utanför.

Jessica Rehn

Guiden Catherine Hubert Girod gjorde ett strålande jobb med att berätta om stadens historia och nutid. I mitten Niklas Wahlström, till höger Anna Södergård och Nina Siro-Södergård.

1.

3.

2.

4.

1. Sofia Nguyen och Jessica Rehn går i Steinerlymnasiet i Helsingfors. De var imponerade av besöket på stiftelsen UEFA. 2. Anna Södergård och Nina Siro-Södergård lärde sig mycket nytt om Schweiz och Genève under resan. Foto: Anna Södergård. 3. Systrarna Mirjam och Ester Lillhannus från Åbo är både historieintresserade. De tyckte att det var intressant att få höra guiden berätta om lokala hjältar som gjort något anmärkningsvärt på det lokala planet. 4. Simeon Fors från Nykarleby tog med sig kompisen Adrian Lillas på resan.

” Det var givande att fundera över vad empati faktiskt kan innebära.
Ester Lillhannus

Andrea Fischer och Peter Klomp tar emot gruppen och berättar ingående om stiftelsens arbete. Bland annat visar de en film från ett besök i Helsingfors under Super Cup:en, där barn med cp-skada har fått spela fotboll tillsammans med fotbollsspelare från HJK och landslaget.

– Jag visste inte att stiftelsen UEFA fanns, och hur de arbetar. Jag tänkte att det skulle vara lätt att bara samla in en massa bidrag och plöja ner dem i olika länder, men de tar faktiskt fotbollen med sig och hjälper barn genom den, säger Simeon Fors efteråt.

Adrian är den enda i gruppen som följer med fotboll.

– Jag vet vad UEFA är, men jag visste inte vad stiftelsen gör. Det här är mycket mer än bara fotboll. De jobbar för att göra livet bättre för andra människor och göra världen till en bättre plats helt enkelt.

Också Anna Södergård är imponerad av besöket på UEFA.

– Besöket gav väldigt mycket inspiration till vardagslivet. Jag fick en känsla

av hur fint det är att göra saker bara för att göra gott, utan att sträva efter att få någon vinning av det.

Anna är också berörd av något som SFV:s Niklas Wahlström sa under besöket, om att göra goda gärningar.

– Han pratade om att man får ett rikare liv själv när man försöker förstå och sätta sig in i en annans situation. Det tyckte jag var fint.

Jessica Rehn och Sofia Nguyen insåg efter besöket på UEFA att de som jobbar med internationellt humanitärt arbete är ”helt vanliga” människor.

– De som jobbade där var människor som vi, inte högt uppsatta. Jag började inse att det kan vara jag där om några år, säger Sofia.

Jessica uppskattade också rundvandringen med guiden, som gick via olika centrala byggnader.

– Jag uppskattade verkligen att vi stod där utanför FN. Det kändes helt fantastiskt och så fint att se ländernas flaggor där utanför. Man hör ju om Röda

Korset och FN och allt, men när jag stod där så kände jag att wow – ”här äger det verkligen rum”.

Att resa med okända människor har inte varit något problem.

– Jag tycker att alla i gruppen är jättevriga och jag tycker att ni som ledare har jättebra energi.

Anna Södergård håller med.

– Alla har varit jättevriga. Vi har haft en bra stämning och humor. Och sen har man ju bekantat sig med nya människor, och hört lite om andra skolor. Det har varit jätteviktigt också med er som ledare, att det har blivit en så här fin resa.

Med tanke på dem som eventuellt får chansen att delta i en liknande skrivtävling i framtiden säger Ester Lillhannus att det inte nödvändigtvis behöver handla om att få ett fint pris.

– Jag skrev inte med tanke på att jag skulle vinna, utan det var en givande upplevelse att reflektera om ett svårt moraliskt koncept. Det var givande att fundera över vad empati faktiskt kan innebära. ■

Frälsning genom bildning?

Den 9 februari ifjol ordnades online seminariet *Bildung-gospel: a salvation to wicked problems* som del av konferensen för forskning om vuxenutbildning vid Tammerfors universitet. Deltog i seminariet gjorde kända pedagogikforskare i Europa och Norden samt flera namnkunniga representanter för ’Nordic Bildung’ utanför universitetsvärlden, och bland de senare även Lene Rachel Andersen.

Enligt organisatörernas egen utsago ordnades seminariet med anledning av forskarnas förvåning över att ordet Bildung – genom bland annat initiativ som Global Bildung Network och tankesmedjan Nordic Bildung – formligen exploderat som ’gospel’ inom praktisk, politisk och forskningsrelaterad diskussion om vuxenutbildning i Norden under senaste år.

Ordet gospel betecknar här ett frälsningsnarrativ och sådana kan förstås ta många olika former. Å ena sidan finns tungtalande sekterism som verkar vara det självständiga tänkandets motpol, å andra sidan finns reflektiv och samhälleligt progressiv gospel, tänk exempelvis på Aretha Franklins fantastiska gospelskiva *Amazing Grace* (1972). Men seminariet använde ’gospel’ enbart i den nedsättande bemärkelsen av okritiskt lovsjungande, vilket också avslöjar att organisatörerna ställer sig kritiska till bildningsbegreppets renässans inom vuxenutbildning.

Kritiken handlade främst om problemen då en generaliserad ’nordisk folkbildning’ görs till universallösning på samtidens stora frågor om klimatet, demokratin och social desintegration. Risken är att den nordiska folkbildningstraditionens brokighet osynliggörs, att man förfaller till idealism och spritualism där större sociala reformer behövs, och att bildningstraditionens historiska barlast av nationalism, eurocentrism, konservatism och elitism underskattas.

Kritisk granskning av trender i samtiden hör till universitetssamfundets viktigaste samhällsuppdrag. Seminariets kritik är ibland också välfunnen, men lider samtidigt av att man sparkar in öppna dörrar. Självklart är det problematiskt att se bildning som en frälsande universallösning. Men det här beror ju bara på att inget här i världen kan ansvarsfullt omfamnas som ’gospel’ – varken marknaden eller socialismen borde heller okritiskt lovsjungas som svar på alla frågor. Och Aretha Franklin påminner om att inte ens gospel får reduceras till forskarnas ’gospel’.

Ett återkommande tema i SFVs antologi *Människans allsidiga utveckling* är att bildningsidén gör sig bäst som fråga snarare än svar, och att samhällsrelevansen ligger just i de frågor som bildningsidén fortfarande väcker. I pedagogikforskaren Birgit Schaffars antologiens formuleras bildningens fråga så här: ”Vad borde jag lära mig, veta mera om, ta reda på, inse och ändra för att förverkliga ett hållbart och mänskligt liv[?]” Den här synen överlappar också med seminariets kritik – bildning är ingen universallösning – men det är med den insikten som vår diskussion om bildning idag borde börja, inte avslutas.

Jonas Ahlskog

ÄR FORSKARE I HISTORIA OCH FILOSOFI VID ÅBO AKADEMI, SAMT LEDARE FÖR PROJEKTET BILDNINGSKRAFT VID SFV. HAN HAR ETT BRETT INTRESSE FÖR BILDNING OCH SAMHÄLLSFRÅGOR.

”

Kritisk granskning av trender i samtiden hör till universitetssamfundets viktigaste samhällsuppdrag.

Medskapande

LÄSNING

höjer skolelevers läsförmåga och självkänsla

Pilotprojektet Medskapande läsning har gett elever i tredje klass chansen att utveckla sitt skönlitterära läsande. Med positiv respons från barnen och lovande resultat från en akademisk analys kan projektet visa sig vara en viktig resurs för att utveckla skolelevers läsförmåga och läsaridentitet.

Text Sebastian Dahlström ~ Foto Frida Lönnroos

Elever i klass 3 på Stömborgska skolan i Borgå diskuterar karaktärerna i Tove Janssons klassiker *Kometen kommer*. Från vänster till höger: Hilda-Maija Hiltunen, Maya Juustovaara, Sofia Karlsson, Silvi Åberg, Savannah Strang och Theo Silo.

Jag gillar verkligen nya saker! Så det var roligt att få läsa nya intressanta böcker.

Det säger Savannah Strang som går på tredje klassen i Strömborgska skolan i Borgå. När jag träffar Savannah och hennes klasskamrater har projektet Medskapande läsning precis tagit slut för terminen.

Under tolv veckor har eleverna läst böckerna *Mitt magiska finger* av Roald Dahl, *När farmor flög* av Annika Sandelin och slutligen Tove Janssons mumin-klassiker *Kometen kommer*.

Böckernas ordningsföljd är noga utvald och går från tunn och lättläst till längre och mera krävande.

– Själv skulle jag inte ha lånat just de här böckerna på biblioteket, men de var roliga att läsa ändå, säger Silvi Åberg som vanligtvis föredrar att låna riktigt tjocka böcker.

– Men *Kometen kommer* var ändå ganska tjock, tillägger hon.

Medskapande läsning är ett projekt som sporrar elever i årskurs 3 att utveckla sin läsförmåga och läsaridentitet. Bakom projektet som finansieras av Svenska folkskolans vänner står Sydkustens ordkonstskola i samarbete med skolnätverket Haru.

Största delen av läsningen har skett hemma, utportionerad i mindre doser enligt en utstakad plan. En gång i veckan har eleverna träffat en lärare vid Sydkustens ordkonstskola i klassrummet för att återknyta till vad de läst och diskutera handlingen och karaktärerna i boken.

När jag frågar om elevernas favorit är nästan alla överens: *Kometen kommer*.

– Den var så spännande att när en läsläxa var slut ville jag genast fortsätta med nästa, säger Maya Juustovaara.

– Det dök hela tiden upp nya karaktärer. Och jag blev lite rädd när muminfamiljen flyttade in i grottan, för jag funderade på om deras hus står kvar eller inte, säger klasskamraten Sofia Karlsson.

EN LÄSARIDENTITET OCH KÄNSLAN AV ATT LYCKAS. Som projekt handlar Medskapande läsning om mycket mera än att bara ta sig igenom tre skönlitterära böcker. Hanna Lundström, ordkonstlärare på Sydkustens ordkonstskola har haft huvudansvaret för att utarbeta projektet.

”

Någon elev har läst sin läsläxa tyst för sig själv. Någon har läst högt för en förälder. Någon har följt textraden med fingret medan en vuxen läst högt för dem. Men alla har utvecklat en läsvana.

– Med hjälp av litteraturen tar vi fasta på värderingar som empati, och att reflektera kring egna och andras känslor. Närheten till naturen är ett genomgående tema i alla tre böcker. Dessutom är de valda på basis av språket, så att de är lämpligt utmanande och har ett bra flyt.

Projektet eftersträvar att ge barnen en egen läsaridentitet, och hjälpa dem att skifta sitt tankesätt från statiskt till dynamiskt. Någon som tidigare betraktade sig själv som en oinspirerad läsare kan lära sig att ändra sin inställning och utmana sig själv, trots att det stundvis känns tufft.

– Under tolv veckor utvecklas tanke-sättet och läsaridentiteten markant.

Barnen inser att exempelvis miljöer och karaktärer är något de kan identifiera i alla böcker. När projektet är avslutat känner de sig som riktiga läsare, med en egen läsaridentitet, säger Hanna Lundström.

Under projektets gång har eleverna också själva fått skapa sina egna historier, genom en kombination av att skriva och rita. Hanna Lundström betonar vikten av att litteraturen inte ska kännas avlägsen, utan vara något som alla kan delta i på sin egen nivå.

– Någon elev har läst sin läsläxa tyst för sig själv. Någon har läst högt för en förälder. Någon har följt textraden med fingret medan en vuxen läst högt för dem. Men alla har utvecklat en läsvana.

LÄSNING I HEMMET GER FRAMGÅNG I SKOLAN. En färsk rapport från det nationella centret för utbildningsutvärdering NCU visar att läsning i hemmet starkt hänger ihop med tredjeklassares framgång i skolan. De som läser hemma varje dag ligger ett år före i kunskapsutvecklingen i ämnen som modersmål och matematik, jämfört med de elever som läser mer sällan än en gång i veckan.

Sydkustens ordkonstskola vill särskilt lyfta fram den skönlitterära läsningen.

– Den nationella läskunnighetsstrategin fokuserar för mycket på läsning som strävar till informationsinhämtning, medan vi ser ett större behov av estetisk läsning. Läsoplevelsen ska vara fantasieggande – inte enbart handla om att ta till sig information.

Det säger Katja von Wendt, pedagogisk planerare på Sydkustens ordkonstskola.

Kärnan i projektet Medskapande läsning ligger i att genom litteraturen stärka elevers självförtroende och främja värderingar som empati och öppenhet. →

Vem har huvudrollen? Vad finns det för andra karaktärer? I vilken miljö utspelas berättelsen? Inom projektet Medskapande läsning ger ordkonstlärare Hanna Lundström eleverna verktyg att känna igen olika litterära element.

En del elever har upplevt projektet som jätteroligt, andra har tyckt att det har varit helt okej. Men ingen har sagt att det har känts hemskt.

– Samarbetet med skolnätverket Haru kändes naturligt. Vi jobbar för samma sak, säger von Wendt.

LOVANDE PRELIMINÄRA FORSKNINGSRISULTAT. Medskapande läsning är än så länge ett pilotprojekt. Fyra skolor har deltagit; två under höstterminen 2022 och två under vårterminen 2023. Hela processen har följts noga av **Linnea Lindström** som studerar pedagogik vid Helsingfors universitet och skriver sin pro gradu-avhandling om projektet.

– Jag undersöker hur projektet inverkar på elevernas läsförmåga, läsuthållighet samt syn på sig själva som läsare, säger Lindström som vid sidan av studierna själv jobbar som ordkonstlärare.

Forskningsmaterialet består av intervjuer med elever, klasslärare och ordkonstlärare, samt analyser av elevarbeten. Totalt deltar 47 elever i studien och av dessa samtyckte 44 till en intervju.

Analysen är halvfärdig, men de preliminära resultaten verkar lovande.

– Medskapande läsning har tagits väldigt väl emot av både elever och lärare. En del elever har upplevt projektet som jätteroligt, andra har tyckt att det har varit helt okej. Men ingen har sagt att det har känts hemskt.

– Lärarna har för sin del poängterat att projektet har genomsyrats av en positiv attityd, säger Linnea Lindström.

– Det här blir bra, vi klarar det här – sådan respons har jag fått.

Att dela upp läsningen i tydliga delmål har visat sig vara lyckat. Att visualisera varje läsläxa som ett steg på en stig har gett eleverna en möjlighet att följa med hur läsningen framskrider. Diskussionerna i klassrummet har varit ett viktigt komplement för att alla ska hänga med i samma takt.

– Flera elever säger rakt ut att de blivit bättre läsare.

MERA BÖCKER – LÄNGRE BÖCKER. I Strömborgska skolan i Borgå är projektet Medskapande läsning nu över. Efter att ha läst ut *Kometen kommer* har många av tredjeklassarna börjat se sig om efter en ny bok att läsa. **Theo Silo** besöker bokbussen varannan vecka, och där har han hittat sitt nästa läsprojekt.

– *Vår jättestora trädkoja med 26 våningar!*

När han läst den tänker han ge sig i kast med följande bok i serien av **Andy Griffiths**: *Vår enormt stora trädkoja med 39 våningar.*

Också klasskompisen **Hilda-Maija Hiltunen** har fortsatt med läsningen.

– Efter det här projektet märkte jag att jag kan läsa lite längre böcker. Nu har jag börjat läsa tjockare böcker med mera text och färre bilder. ■

Källor: <https://karvi.fi/sv/2023/01/17/elevernas-kunskaper-utvecklas-jamnt-pa-olika-hall-i-finland-under-nyborjarundervisningen-men-skillnaderna-mellan-skolorna-okar/>

Färdas på ordens vingar

Jag läser snabbt. Det kan säkert ses som en yrkessjukdom – under mina mest intensiva år som journalist recenserade jag tre-fyra böcker i veckan. En bok om dagen var ett lämpligt pensum, om tiden räckte till.

Kanske det verkar hektiskt. Men även den som håller högt tempo kan vila i texten, färdas liksom på vingar om orden bär.

Det finns alltid en bok som väntar när de obligatoriska vardagssysslorna vid dator och mobil är undanstökade. I vårt tämligen omfångsrika privatbibliotek med tusentals titlar kan jag botanisera, låta ögat vandra längs bokryggarna och stanna upp inför en ny bekantskap eller en volym som jag redan läst men gärna vill återvända till.

Redan som liten pilt byggde jag upp en boksamling och samlandet har aldrig upphört. I den meningen är jag fortfarande ett barn som leker med bokstäver och förundras över att de så magiskt getts betydelse mellan pärmar.

Jag försöker förstå dagens barn som ofta tycks totalt absorberade av sina bildskärmar. Böcker och tidningar har tydligt en allt mindre plats i de ungas värld. Att läsa på papper är tråkigt, att spela och umgås på sociala medier är coolt. Men forskningen visar att alla barn mår bra av en begränsad skärmtid så att de i stället för en ständigt flimrande ruta, där allt regleras av sekundsnabbt klickande, kan fördjupa sig i en bok. Förmågan att på allvar läsa en längre text håller på att gå förlorad. Och det är ytterst ett demokratiskt problem, där den läsande ”klassen” definitivt får ett övertag.

Ingen kan förstås tvingas till läsning. Visst såg jag böcker omkring mig när jag växte upp, men vägen till litteraturen fann jag på egen hand. Och nu läser jag vidare, ofta snabbt men ibland faktiskt i lite långsammare tempo.

Det finns romaner som man bosätter sig i och inte vill lämna. När jag under några vårdagar försjönk i den norska författaren **Ingeborg Arvolas** 440-sidiga berättelse *Kniven i ilden. Sanger fra Ishavet* – som i år tävlar om Nordiska rådets litteraturpris – hoppades jag att den aldrig skulle ta slut.

Det är en historisk kärleksroman, som utspelar sig i det samiska gränsområdet på 1860-talet. Här porträtteras en stark kvinna, Brita Caisa Seipajaervi, som i trots mot maktens påbud hävdar rätten att följa sin känsla. Det är vackert, berörande, sensuellt. Det storslagna nordliga landskapet sveper förbi. Vardagen är hård, då som nu. Men överallt finns gläntor av starka färger, av poesi, av längtan och försoning.

När man läser en sådan roman får livet ett skimmer av ljus och sommar.

Gustaf Widén

ÄR JOURNALIST OCH FÖRFATTARE

När man läser en sådan roman får livet ett skimmer av ljus och sommar.

Emil Lillkung, Anton Häkkinen och Sanna Holmberg studerar musik på Novia, medan Elias Norrbygård går linjen för musikproduktion på Yrkesakademin.

Här föds framtidens

MUSIK

Musikutbildningen ser inte längre ut som förr. Åtminstone inte på Novia i Jakobstad. Här har man valt att fokusera på undervisning i grupp och låter de studerande själva ta ansvar för sin framtid.

Text & Foto Sonja Finholm

Marcus Söderström öppnar försiktigt dörren till en av studiorna i Campus Allegro i Jakobstad. Där inne sitter Sanna Holmberg, Anton Häkkinen, Elias Norrbygård och Emil Lillkung och filar på introet till en helt ny låt. Temat är k-pop. Under en hel vecka jobbar musikstuderande från Novia och Yrkesakademin i Österbotten tillsammans med studerande och personal från låtskrivarskolan Musikmakarna i svenska Örnsköldsvik. På plats finns även representanter från producentbolag och den svenska musikproduktionsutbildningen Dreamhill Music Academy. Med andra ord ett gyllene tillfälle för de studerande att nätverka.

– Uppdraget är att skapa ny musik. Om det går riktigt bra kan man åka hem med ett kontrakt i fickan, om inte så har man åtminstone fått en hel veckas musikverkstad och många nya kontakter, säger **Marcus Söderström**, utbildningsledare för Novias utbildningar inom musik och scenkonst.

Låtskrivarveckan är ett resultat av den utveckling som just nu pågår inom instrumentutbildningen i Jakobstad. Traditionell musikundervisning har länge sett ut på samma sätt – en lärare,

För Elias Norrbygård, Anton Häkkinen och Emil Lillkung är k-pop en ny erfarenhet.

Marcus Söderström är utbildningsledare för yrkeshögskolan Novias utbildningar inom musik och scenkonst, och brinner för att utveckla undervisningen.

Sanna Holmberg jobbar med en ny låt. I dag har datorn en så stor roll i musikskapandet att den till och med kallas ett instrument.

en elev, ett instrument och ett visst antal lektioner. Men utvecklingen går mot en ny form av pedagogik – i stället för att sitta ensamma med sitt instrument, jobbar de studerande allt oftare tillsammans och de förväntas själva ta ett större ansvar för sina framgångar. På

Novia har man de senaste åren valt att satsa på undervisning i små grupper, workshoppar och så kallade mästar-kurser där man spelar tillsammans. Fokus ligger på de studerandes egna förutsättningar och att skapa individuella lärtigar. En annan förändring är att →

Marcus Söderström kollar hur det går för Alexander Hindsberg.

” I dag räknas datorn faktiskt som ett instrument och låtskrivare är en växande yrkesgrupp.

siffervitsorden för examenskonserten har ersatts av en feedbacksession.

– I dag finns det mesta av kunskapen tillgänglig online, vilket innebär att vår uppgift i stället blir att fokusera på gruppen som en pedagogisk mötesplats och att skapa förutsättningar för lärande. I mötet med andra och via diskussioner, tolkningar och feedback får de studerande utvärdera sina egna kunskaper. Vi märker också att de lär sig mycket av att iakttä varandra.

Marcus Söderström ser det här som en naturlig utveckling, som egentligen startade redan när Youtube och Spotify kom med i bilden. Med oändliga variationer av en enda låt blir utmaningen att hitta sitt eget uttryckssätt.

– Den digitala utvecklingen har betytt oerhört mycket för musikbranschen och utbildningen, men den innebär också nya pedagogiska utmaningar för våra studerande och lärare. Vår roll har utvecklats till att fungera som coach och handledare och hjälpa dem sortera alla intryck de får.

Dessutom har ett nytt instrument kommit med i bilden: datorn. På dagens workshop har Anton Häkkinen gitarren med sig, men det är med hjälp av datorn musiken finslipas.

– I dag räknas datorn faktiskt som ett instrument och låtskrivare är en växande yrkesgrupp. Inom den grundläggande musikutbildningen för barn i Jakobstad finns låtskrivning med som ett helt nytt ämne. Det finns många som hellre kallar

sig sing&songwriter eller musikproducent än drömmer om en karriär som soloartist, säger Marcus Söderström.

En annan fördel med undervisning i grupp är att resurserna används mera optimalt, att undervisa en studerande i taget är dyrt och ger inte automatiskt bättre resultat.

Novia ligger i framkant när det gäller utvecklingen av pedagogiken.

– Det finns kritiska röster, speciellt inom den klassiska musiken, men så länge vi ser goda resultat ser jag bara fördelar med att fortsätta på samma bana. När det handlar om musik finns det sällan något rätt eller fel, utan det gäller att hitta sin egen väg.

Gänget i studion är ett av de team som under veckan jobbar med ett givet uppdrag. Totalt deltar ett trettiotal musiker i de olika workshopparna. För Anton Häkkinen och hans kompisar är k-pop en helt ny genre. Själv spelar han i vanliga fall gitarr, medan Elias Norrbygård producerar rap. Men alla gillar konceptet att få jobba tillsammans med något som de inte annars sysslar med. Elias ser fram emot att få inspiration och feedback av de andra grupperna och lärarna, medan Anton siktar på att lära känna nya människor.

– Mitt mål är att skapa nätverk, säger han.

Vi stänger dörren och låter dem jobba vidare.

– Det här är kreativt skapande när det är som bäst, säger Marcus Söderström. ■

Yrkehögskolan Novias musikutbildningar

Musiker: Ger dig kompetens att arbeta professionellt inom musikbranschen. Har två olika inriktningar, klassisk musik och rytmisk musik. I undervisningen ingår bland annat ensemblespel, musikskrivningsämnen, låtskrivning och musikproduktion.

Musikpedagog: För den som vill kombinera sin passion för musik med studier i pedagogik. Studierna fokuserar på det egna huvudinstrumentet, samspel, musikskrivningsämnen och pedagogik. Som musikpedagog kan du jobba till exempel som instrumentlärare vid ett musikinstitut.

Musiker – barock eller kyrkomusik: En utbildning för dig som vill fördjupa dig i ditt ämne. Tyngdpunkten ligger på det musikaliska hantverket. Studierna ger dig kompetens för att jobba som barockmusiker eller som kyrkomusiker inom den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

Källa: Novia

Med hjälp av Vännerna

SFV:s mål: Ökat samarbete mellan kulturaktörer, bibliotek och läroinrättningar.

Beviljat ändamål: Uppstart av samarbete mellan YH Novia och Musikalakatemierna i Umeå kring musikteater.

Bidragmottagare: Yrkehögskolan Novia

Beviljat belopp: 7 000 euro

Tidsperiod: 01/23–12/24

Förväntat resultat: En ny studiestig för unga musiker och scenkonstnärer inom musik, teater, musikal och musik på svenska i Finland, förverkligat som ett nordiskt samarbete.

TIDNINGEN

blev hela skolans gemensamma projekt

Text & Foto Sonja Finholm

Genom att göra en egen skoltidning har eleverna i Smedsby-Böle skola lärt sig mycket. Framför allt att det man skriver måste vara sant. Och hur viktigt det är att kolla stavningen.

Lova Hansén bläddrar fram till debattsidorna. Här finns rubriker om behovet av fler hundparker, längre sommarlov och möjligheten att bada bastu efter gymnastiken.

– Vår klass fick i uppgift att skriva insändare. Jag och min kompis bestämde oss för att skriva om sommarlovet, vi skulle gärna se att det är lite längre, säger hon.

Tidningen heter *Smedsby-bladet* och

gavs ut i slutet av förra läsåret. Förutom debattsidorna består innehållet av dikter, teckningar, artiklar om nordisk musik och viktiga historiska personer. Plus mycket mer. Alla skolans elever har bidragit med material. Sexorna Lova Hansén, **Filippa Ström** och **Albin Lundström** säger att de lärt sig mycket av arbetet med tidningen. Ingen av dem är någon van tidningsläsare, så de fick börja med att reda ut begrepp som debatt, rubrik och layout.

Pärbilden har gjorts av deltagarna i skolans bildkonstklubb, och består av ett collage med olika illustrationer.

Filippa Ström, rektor Lena Sjöholm-Fahllund, Lova Hansén, läraren Elin Lönnkvist och Albin Lundström är nöjda med tidningsprojektet.

– En insändare är skribentens egen åsikt om en sak. En nyhet ska däremot inte vara en åsikt, utan något som är sant. Det var svårt att skriva, men också roligt, säger Lova Hansén.

Källkritik var en viktig del av projektet. Det här är ett tema som även annars tas upp i skolans läroplan.

– Redan på ettan börjar vi prata om nätetikett och huruvida man kan tro på allt man hör och läser, säger läraren **Elin Lönnkvist**, som fungerade som redaktör.

Hennes uppgift var att dela ut teman för de olika klasserna och att se över allt

material innan det gick vidare till tryck. Elin Lönnkvist var positivt överraskad av hur välbearbetade texter hon fick in.

– Det märks att klasserna jobbat mycket med sitt material och att lärarna varit noggranna med språket och stavningen. Tanken var också att tidningsarbetet skulle passa ihop med det man just då sysslade med i klassen, speciellt inom modersmål. Treorna som jobbar med Finland fick till exempel göra rebusar på samma tema, medan femmorna skrev insändare samtidigt som vi pratade om debatteknik.

Bakgrunden till tidningsprojektet är coronaåren med alla restriktioner och inbäddade evenemang. Både skolans rektor **Lena Sjöholm-Fahllund** och Hem och skola-föreningens ordförande **Pernilla Krook** ville göra något för att stärka kontakten mellan skolan och hemmen. Det var också viktigt att alla elever skulle få vara delaktiga. Hem och skola-föreningen fixade finansieringen och ansökte om bidrag, medan skolan skötte om själva tidningsverkstaden.

– Under förra läsåret satsade vi extra mycket på läsning och skrivning. Vi hade

bland annat en läsflashmob och skrev dikter. Tidningsprojektet blev ett naturligt sätt att visa vad vi lärt oss och också få berätta om vår skolvardag för föräldrarna, säger Lena Sjöholm-Fahllund.

Tidigare var skoltidningar ett vanligt inslag i skolvardagen, men i dag görs de flesta innehållsprojekt digitalt. Lena Sjöholm-Fahllund säger att man den här gången uttryckligen ville göra en fysisk tidning för att kunna gå igenom hela processen med innehållsproduktion, layout och tryck. Tack vare bidraget kunde man också välja ett lite dyrare och bättre papper. ➔

Lova Hansén tyckte om att göra tidning och kan tänka sig att jobba som journalist i framtiden. Även läraren Elin Lönnkvist är nöjd med tidningen.

Tidningen innehåller bland annat artiklar om kända historiska personer.

Lova Hansén, Filipa Ström och Albin Lundström har skrivit insändare i skoltidningen *Smedsby-bladet*.

” Vår klass fick i uppgift att skriva insändare. Jag och min kompis bestämde oss för att skriva om sommarlovet, vi skulle gärna se att det är lite längre.

Lova Hansén

Lova, Filipa och Albin säger att de är stolta över sin tidning. Responsten har också varit positiv. Upplagan var 400 exemplar och tidningen har delats ut till alla hem, men också till mor- och farföräldrar, i biblioteket och kommunens ämbetshus.

– Det betyder att vi fick bra spridning och många säger att de läst den. Vi skulle gärna göra en tidning per läsår, men det kräver både tid och pengar som inte alltid finns, säger Lena Sjöholm-Fahllund.

Även Pernilla Krook är nöjd med projektet, framför allt att alla elever fick medverka och se sina texter och teckningar i tryck.

– Hemma hos oss ledde det också till att vi började prata mer om tidningar och nyheter överlag, säger hon.

Albin Lundström säger att hans föräldrar prenumererar på en dagstidning. Även hemma hos Lova läser man dagstidningar på nätet och ibland också fysiska inredningstidningar, men själva föredrar eleverna andra nyhetskanaler – främst Tiktok.

– Jag får reda på det mesta som händer via Tiktok. Ibland kollar jag också

på Youtube eller googlar, och om det är något jag är osäker på brukar jag fråga mina föräldrar, säger Albin Lundström.

Att allt på sociala medier och Internet inte är pålitligt har Albin och hans kompisar koll på, men de medger att det ibland är svårt att veta vad som är sant. På en av tidningslektionerna fick alla googla och läsa nyheter, och sedan diskuterade man innehållet i klassen. I skolan brukar eleverna också titta på nyheter via Yle-tjänsterna *Watt Nytt* och *Lasten Utiset*, men på fritiden är det bara Tiktok som gäller.

Hur gick det då med insändarna? Lova Hanséns önskemål om längre sommarlov har inte förverkligats, åtminstone inte ännu. Men själv har hon lärt sig att formulera sin åsikt och kan tänka sig att i framtiden skriva riktiga insändare.

Så här skrev hon i *Smedsby-bladet*:
 ”Vi föreslår att sommarlovet ska vara från 26 maj till 19 september. Vintern är lång och kall, så vi vill njuta av sommaren i lugn och ro utan skola och arbete så att vi sen orkar jobba hela vintern igen. Lärarfacket och kommunen skulle gärna kunna ta upp denna fråga.” ■

Smedsby Böle skola

- Finns fysiskt i Smedsby skolcentrum, tillsammans med kommunens högstadium.
- Har detta läsår 272 elever, 24 lärare och 12 assistenter plus en handfull annan personal.
- Verksamheten leds av rektor Lena Sjöholm-Fahllund.
- Skolans värdegrund handlar om att alla elever är unika och har rätt till en god undervisning. Centrala begrepp är humanitet, jämlikhet, demokrati, hållbar livsstil och utbildning. Skolan lyfter också fram kulturell mångfald som en rikedom, och här finns kommunens förberedande undervisning för nyanlända.

Källa: www.korsholm.fi

Med hjälp av Vännerna

Tidningsprojektet Smedsby Böle skola

SFV:s mål: Högklassig språkpedagogik och språkmedvetenhet
Beviljat ändamål: Produktion av skoltidning vid Smedsby-Böle skola
Bidragmottagare: Korsholms kommun/Smedsby-Böle skola
Beviljat belopp: 1 500 euro
Tidsperiod: 08–12/21
Förväntat resultat: Stärkta läs- och skrivfärdigheter, ökat intresset för närmiljön och den svenskspråkiga kulturen samt stärkt identitet och samhörighet bland eleverna.

”Vuxna ska finnas till för unga här och nu”

Text Filip von Koskull

För att motverka ensamhet och utanförskap bland barn och unga behövs en bred palett av insatser och att olika sektorer jobbar tillsammans, säger Christian Wentzel, expert på förebyggande ungdomsarbete.

Pendeltåget en vardag eftermiddag till min medelklassiga förort. Några stökiga ungdomar, knappt i högstadieålder, håller ut yoghurt ur en läckande burk och kletar på tågets dörrar och sitsar. De vuxna passagerarna ombord ser bort, låtsas inte om. Kanske är de lättade då ungdomen stiger av.

Jag känner igen dem, har på avstånd följt med de här ungdomarna och deras utveckling sedan de var små. Sett ur ögonvrån hur utlämnade och utan vuxna de rört sig i området sedan de kravlade ur sandlådan. Jag funderar på vad vi vuxna och samhället kunde ha gjort och kan göra för de här ungdomarna.

Christian Wentzel är verksamhetsledare för Stationens barn, en förening vars syfte bland annat är att öka de vuxnas närvaro i barns och ungas vardag. Han poängterar att det går rätt så bra för ganska många barn och unga i dag – men inte för alla. Och de som är på glid är inte sinsemellan likadana.

– Barn och unga är självklart ingen homogen massa. Inte alla lösningar passar alla. Det gäller att pröva sig fram, se vad som fungerar i de enskilda fallen, säger Wentzel.

FOTO: VIRVE LILJESTRÖM

– Det är ju en holistisk syn på problematiken med ensamhet och utanförskap som behövs. Vi behöver en bred palett av insatser, och att olika sektorer jobbar tillsammans, säger han.

GÄNGBILDNING INGET NYTT FENOMEN

Gängbildning bland barn och unga har det senaste året varit på tapeten i riksmidier, speciellt på finska, och handlat mycket om huvudstadsregionen. Wentzel ser det delvis som en fråga om semantik att gängbildning som term nu varit på tapeten.

– Fenomenet har nog funnits en längre tid, eller alltid, frågan är mer vad samhället benämnt det. Men problematiken

ökar och det ska vi inte blunda för, säger Wentzel.

Han menar att en stor del av de unga som begår kriminella handlingar har inlärningssvårigheter i bagaget. Ett bidragande problem är att samhället har förändrats så att du i dagsläget behöver dokumenterad utbildning för att få ens det enklaste jobb.

– Sedan 1980-talet har över 100 000 jobb som du förr kunde lära dig genom att jobba, *learning by doing*, försvunnit. Om du inte kan hävda dig på annat sätt, om du inte har något vettigt att göra, blir gängen ett alternativ, säger Wentzel.

Gängen kan stå för grupptillhörighet, en miljö där unga vill visa sig duktiga inför äldre medlemmar. Gängen är givetvis också en arena för makthungriga personer. Möjliga åtgärder från samhällets sida är att identifiera ledarna och få stopp på nyrekryteringen. Men Wentzel poängterar ändå förebyggande åtgärder i större skala: samhället har många möjligheter att motverka gängbildningen genom allt från stadsplanering och skola till utbildning och stödåtgärder.

INDIVIDEN I FOKUS. Christian Wentzel talar mycket om individen, hur det

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

Innovationstävlingen SFV Start! avgjordes på finalen den 23 maj. Se vilka lag som vann på start.sfv.fi.

gäller att hjälpa den enskilda ungdom som råkat på glid, just på det sätt som är möjligt för just den här individen. Och han poängterar långa bågar, att ungdomsarbetet behöver vara långsiktigt och konsekvent.

Vi måste förstå att samma insatser inte kan fungera för alla, att ett resultat för en individ kan vara bra, fastän det inte är optimalt.

– Små justeringar behövs längs med vägen. Jag brukar likna det vid att spela bordshockey, ständiga små justeringar för varje spelare på planen, säger Wentzel.

– Vi måste förstå att samma insatser inte kan fungera för alla, att ett resultat för en individ kan vara bra, fastän det inte är optimalt. Får du till exempel en person som använt tunga droger att övergå till att använda bara gräs, så är det ett framsteg för den personen, även om det för någon annan inte kan ses som ett mål att röka gräs, säger Wentzel.

Han talar också om vikten av att hålla sig uppdaterad med vad som händer i barn och ungas verklighet, såväl på nätet som i den fysiska världen.

– Sociala medier är ju på gott och ont. Å ena sidan kan de paradoxalt nog öka

känslan av utanförskap och ensamhet, å andra sidan är det möjligt att hitta likasinnade via nätet och känna att det finns en grupp att höra till. I grupp kan sedan en del få för sig smarta saker och en del få för sig mindre smarta saker, säger Wentzel.

Stationens barn ser sociala medier som en bland flera kanaler för vuxennärvaro. Det avgörande är inte om kontakten sker på nätet, i ungdomslokalen, caféet eller någon annan mötesplats.

– Det centrala i jobbet är ändå att de vuxna finns till för de unga här och nu, säger Wentzel.

INNOVATIONSTÄVLING MÖJLIGGÖR SEKTÖRÖVERSKRIDANDE SAMARBETE

Christian Wentzel har involverats som mentor i innovationstävlingen SFV Start!, och ser den stora behållningen med tävlingar som den här i att folk från olika sektorer med samma mål kommer åt att träffas. Då kan de bli medvetna om villkor och realiteter som råder för andra inom samma bransch.

Inom Stationens barn ser man också med oro på det som Wentzel kallar sekretessamhället. I avsikt att trygga

individens rätt till privatliv har det blivit svårare att dela med sig av information. Till exempel får en ungdomsarbetare från tredje sektorn inte automatiskt berätta för en kommunal ungdomsarbetare vad hen känner till om en individ. Det i sin tur kan leda till onödigt dubbelt arbete och till att fel eller mindre effektiva insatser kan läggas in.

– Det är i första hand föräldrarnas sak att uppfostra ett barn och skolans ansvar att lära dem umgås i grupp. Men det finns också föräldrar som gör så gott de kan, men vars ork kanske inte alltid räcker till. Vem som helst kan bli utsatt. Då ska tredje sektorn och myndigheter hjälpa till med att förebygga och lappa där det behövs, avslutar Wentzel.

Ensamhet och utanförskap är temat för innovationstävlingen SFV Start! Finalen var den 23 maj och då valde juryn ett vinnande lag som fick 60 000 euro. Två lag fick 30 000 euro och för pengarna ska lagen implementera sina lösningar. Syftet med årets tävling är att hitta nyskapande och verkningsfulla lösningar som motverkar utanförskap bland barn och unga i åldern 6–16 år. ■

Gör prao som vuxen: ”Win-win-situation för deltagare och arbetsplatser”

Text & Foto Sebastian Dahlström

Vill du utveckla dig själv och ditt yrkesliv samtidigt som du får utvidga ditt nätverk och skaffa nya erfarenheter? Under devisen “lev lite mera, lär dig något nytt” erbjuds folk i arbetslivet möjligheten att göra prao.

Embryot till det som skulle bli PRAO för vuxna föddes under ett företagsbesök i Jakobstad. Forskaren Jan Sten arbetade som direktör för Hanken Business Lab i Vasa. Till jobbet hörde att knyta kontakter mellan studerande och det lokala näringslivet. Vid detta företagsbesök var det dock Sten själv som blev mest inspirerad, och utbrast spontant att han gärna skulle göra praktik på företaget. ”Absolut”, svarade företagsledaren. “Välkommen!”

Några månader senare råkade Jan Sten träffa sin vän och forskarkollega Ingrid Biese över en kopp kaffe i Helsingfors.

– Jag blev så fascinerad när jag fick höra att Jan skulle gå på prao. Jag ville också gå på prao! Och det var då vi beslöt att skapa projektet PRAO för vuxna, säger Biese.

ÖMSESIDIGT KUNSKAPsutbyte. Sagt och gjort. Under våren 2023 lanserades PRAO för Vuxna som är ett pilotprojekt finansierat av Svenska folkskolans vänner. Jan Sten och Ingrid Biese leder projektet tillsammans och i

sommar kommer projektet att utmynna i en slutrapport som sammanställs på basis av deltagarnas erfarenheter.

Inspirationen till PRAO för vuxna är hämtad ur den praktiska arbetsorientering som är en del av undervisningen i högstudier och gymnasier. Under en prao-period får eleverna möjlighet att besöka en arbetsplats och följa med jobbet i praktiken. Till skillnad från grundskolans prao betonar PRAO för vuxna ett ömsesidigt kunskapsutbyte.

”

Under min prao kommer jag att dra en workshop som relaterar till min forskning om välmående på arbetsplatsen.

Ingrid Biese

– Tanken är att PRAO för Vuxna ska vara en win-win-situation för både prao-deltagaren och organisationen. Lika viktigt som att deltagaren får ny kunskap och inspiration är att arbetsplatsen får ut något av prao-deltagaren, säger Jan Sten.

PROJEKTLEDARNA GÖR OCKSÅ PRAO.

En handfull deltagare har anslutit sig och kommer att göra sin prao under våren. Både Jan Sten och Ingrid Biese kommer också själva att göra en prao-period.

– Som forskare skriver jag böcker och är därför nyfiken på förlagsvärlden. Jag tog kontakt med Schildts & Söderströms, och ska få göra en fyra dagar lång prao på det förlaget, säger Biese.

Hon kommer också att dela med sig av sin egen erfarenhet till förlagets personal. – Under min prao kommer jag att dra en workshop som relaterar till min forskning om välmående på arbetsplatsen.

Jan Sten har redan inlett sin prao på den ideella föreningen Projekt Fredrika, som arbetar med att uppdatera Wikipedia med information om det svenska i Finland.

– Jag var intresserad av Projekt Fredrika eftersom där finns saker jag kan lära mig och ha nytta av i min forskning. Dessutom är det en distributionskanal för min kunskap och erfarenhet, säger Sten som bland annat forskar i historiska finlandssvenska varumärken.

– Via mitt nätverk får Projekt Fredrika i gengäld mera synlighet, tillägger han.

”

Om man är nyfiken på en arbetsplats räcker en vecka bra till för att få en tillräckligt djup inblick för att kunna avgöra om man skall fortsätta vara nyfiken eller inte.

Jan Sten

FLEXIBILITET OCH FRIA HÄNDER – MEN EN PLAN BEHÖVS. PRAO för vuxna ger deltagarna fria händer att själva utforma sin prao-period, men tanken är att den ska begränsas till ungefär en vecka.

– Vi har skapat material som prao-deltagarna kan använda när de kontaktar en organisation, men i övrigt får deltagaren och värdorganisationen skraddarsy prao-tiden så att det bäst passar båda parter. Det enda kravet från vår sida är att få intervjua deltagaren och organisationen efter avslutad prao, säger Ingrid Biese.

Viktigt är att både deltagaren och den mottagande organisationen på förhand har en klar vision om vad man vill ha ut av projektet. Allt sker på frivillig basis, och inga pengar byter händer. Prao-perioden är alltså inte avlönat arbete.

– PRAO-deltagarna står själva för finansieringen av den tid de är frånvarande från sitt ordinarie jobb.

EN BYGGSTEN I ETT LIVSLÅNGT LÄRANDE. Hur fortsättningen ser ut efter att pilotprojektet är avslutat är ännu öppet. Förhoppningen är att PRAO för vuxna kan bli ett kontinuerligt projekt.

– Vi skulle vilja att projektet skulle hitta ett hem någonstans, säger Biese.

Som en överskridande filosofi finns tanken om livslångt lärande. För dem som känner att de vill utvecklas kontinuerligt i arbetslivet kan PRAO för vuxna vara en byggsten, bland övriga fortbildningsalternativ. Dagens arbetsliv är dynamiskt och det hör till att man rör på sig och tittar sig omkring under en karriär.

– Helt klart är att det här ligger i tiden. Modellen kunde användas flexibelt, allt från *inhouse* inom en organisation till ett verktyg för nyinflyttade i Finland som vill utvidga sitt nätverk, säger Biese.

– Om man är nyfiken på en arbetsplats räcker en vecka bra till för att få en tillräckligt djup inblick för att kunna avgöra om man skall fortsätta vara nyfiken eller inte, tillägger Sten.

Projektledarna understryker att PRAO för vuxna inte ska betraktas som ett sätt att se sig om efter ett nytt jobb. Betoningen ligger i den kreativa impuls som ett miljöombyte kan ge.

– Att få en inblick i ett annat sätt att arbeta är en rikedom för den egna organisationen. En prao kommer att berika ditt eget jobb och hämta med sig ny kreativitet, säger Ingrid Biese. ■

Elisabeth Samanen i full färd med sin prao. På en resestämma gäller det att marknadsföra resorna och få kunderna intresserade. "Det var jätteroligt, eftersom jag tycker om att umgås och prata med människor", säger Samanen. BILD: PRIVAT.

Från barnträdgårdslärare till reseledare:

Elisabeth Samanen utforskar turismbranschen

Text Sebastian Dahlström

Barnträdgårdsläraren Elisabeth Samanen från Jakobstad har alltid haft en passion för resor och kundservice. Genom projektet PRAO för vuxna fick hon möjlighet att prova på att arbeta inom turismbranschen.

Jag är alltid öppen för nya erfarenheter. Att oroa sig i onödan är inte min stil. Turismbranschen har alltid intresserat Elisabeth Samanen. Vid sidan av sitt arbete som barnträdgårdslärare har hon studerat turism vid yrkesskolan Optima och arbetat ideellt på Mäskkärs naturstation utanför Jakobstad, där det bland annat finns ett bed and breakfast.

– Jag gillar det sociala med kundservice, att möta olika slags människor, säger hon.

Prao för vuxna blev startskottet för nästa kliv in i turismbranschen. Som deltagare i projektet har hon gjort en vecka prao på buss- och resebolaget INGSVA.

– Jag blev varmt välkommen och kände mig genast som en del av teamet.

EN INTENSIV PRAO-VECKA. Veckan var fylld av intensiva aktiviteter. Elisabeth Samanen fick marknadsföra företagets resor på en mässa. Dessutom fick hon möjlighet att planera en alldeles egen INGSVA-resa.

– Jag uppskattade verkligen det ansvar de gav mig. De sa "Du fixar det där".

Spanien är ett välkänt resmål för Samanen, som även har viss kunskap i spanska. Hon tog kontakt med hotell, lokala bussbolag och guider på plats. Om tillräckligt många kunder bokar in sig bär det av till Costa Blanca i september, med Samanen som reseledare.

Det är mycket som ska stämma när man planerar en gruppresa, allt från kostnadskalkyl till marknadsföring.

– Jag insåg att 85% av arbetet med en resa handlar om noggrann planering.

INGET KARRIÄRBYTTE, MEN KANSKE LITE EXTRAKNÄCK. Med bara några få år kvar till pensionen är Elisabeth Samanen inte ute efter något nytt heltidsjobb. Däremot kan hon tänka sig att fortsätta arbeta deltid inom turism, även som pensionär.

– Jag skulle gärna hoppa in som reseledare då och då. ■

Prao för vuxna

- PRAO för vuxna är ett pilotprojekt som ger människor i arbetslivet möjlighet att prova på ett nytt yrke genom att praktisera på en arbetsplats under en kort period.
- Målet med projektet är att ge vuxna en chans att utforska olika yrken och branscher, utveckla sin kompetens samt skapa nya kontakter och nätverk.
- Tanken är att prao-perioden ska vara till nytta för såväl prao-deltagaren som för arbetsplatsen. Pilotprojektet pågår under våren 2023 och finansieras av Svenska folkskolans vänner.
- Mera info om projektet PRAO för vuxna hittar du här.

Med hjälp av
Vännerna

PRAO för vuxna

SFV:s mål: Aktörer inom tredje sektorn och fria bildningen stärker engagemanget och fördjupar bildningen i samhället

Beviljat ändamål: Pilotering av PRAO-vecka för vuxna i arbetslivet där såväl de vuxna PRAO-deltagarna som mottagande organisationer tillsammans lär sig nya saker om sig själva och det egna kunnandet.

Bidragmottagare: Arbetsgruppen Prao för vuxna.

Beviljat belopp: 10 000 euro

Tidsperiod: 12/22–6/23

Förväntat resultat: En modell för lärande i arbetslivet som är tillgänglig för en större population.

Förkrympta visdomar och lillgamla lösningar

Lillgamla barn är bland det roligaste jag vet. Ju grövre dialekt de pratar, desto bättre. Minimala gubbar eller gummor som går an om något vuxet fast de knappt är rumsrena får alltid mig att dra på smilbanden. Givetvis var jag en av dem. Kanske den främste? Åtminstone var jag distriktsmästare i min årskull.

På ett författarsamtal för en tid sedan läste jag ett utdrag ur min kommande roman. En kvinna kom fram efteråt och häpnade över att jag, "som är så ung", kan skriva om äldre människor så pass bra.

Nu säger jag inte det här för att skryta, jag återger bara ödmjukt vad hon sa.

Dessutom är det inte så fascinerande, jag är trots allt distriktsmästare i lillgammalhet. Hon kunde ju omöjligt veta att jag vid 30 år fyllda fortfarande är långt ifrån den mentala ålder jag haft sedan dagis.

Enda sättet att bli lillgammal är att umgås över generationsgränser. Facit på varför jag blev som jag blev hittar man om man tittar ut genom mitt pojkrumsfönster. Tjugo meter bort står min farmors och farfars stuga. Jag kunde springa över dit när jag ville, dygnet runt (men helst inte efter 22:00 och inte de två veckorna de var i Teneriffa varje vinter), fram till dagen jag flyttade hemifrån.

Jag minns inte att jag daltades med språkligt som barn, babyröster och förenklingar av allt. Säkert hände det när jag var ett spädbarn, men ganska fort talade de med mig som en tänkande individ, kapabel att ta in vanligt tal med kluriga ord, nyanser och dialektala diftonger. Knappast fattade jag allt, men jag uppskattar det storligen idag att ingen höll tillbaka. Lillgamla barn har nästan alltid ett gott språk, det kommer med paketet.

Trots min pokal i distriktsmästerskapen hade jag ett talfel som liten. Min första speciallärare var en äldre man som aldrig talade till mig som att jag var ett barn eller dum i huvudet. Vi klickade otroligt bra, jag upplevde mig vara på helt samma våglängd, kände mig jämngammal med honom. Tyvärr gick han i pension innan jag hunnit lära mig säga R.

Hans ersättare kom med ett gosdjur i släptåg, en tusenfoting vid namn Konrad som hon ville jag skulle prata med. Det tog två lektioner innan jag lärde mig säga R i ren protest. Jag tänkte inte förnedra mig en sekund längre än jag var tvungen och enda sättet att slippa från Konrads pipande babyröst var att säga R utan knussel.

"Herregud, tala med mig som att jag är ett barn", tänkte jag när jag gick ut på rast för att leka att jag var en Pokemon.

I vuxen ålder har jag insett hur ovanligt det var och är att växa upp så tätt inpå sina farföräldrar. Det är sorgligt, för det ger en perspektiv, upplevelser och relationer man aldrig har en chans att få annars. Tyvärr verkar det bli mindre och mindre självklart att man kan sätta sig in i andras tankevärld och livssituation. Empatin är på tillbakagång. Generationskriget är ett faktum och eldas på i medier, både traditionella och sociala. Vi ska alla definieras efter när vi är födda. Boomers, millenialer eller zoomers.

Kan vi inte bara alla vara lillgamla ihop och försöka förstå varandra?

Axel Åhman

ÄR JOURNALIST, FÖRFATTARE
OCH MEDLEM I HUMORGRUPPEN KAJ.

Generationskriget är ett faktum och eldas på i medier, både traditionella och sociala.

Gott pedagogiskt ledarskap inom finlandssvensk föreningsverksamhet

Text Malin Wikström ~ Foto Karin Lindroos. BILDERNA ÄR FRÅN FÖRENINGAR RUNTOM I SVENSKFINLAND INOM PROJEKTET MIN BILDNING UNDER TIDEN 2021–2022.

I projektet Betydelsefull bildning, har professor Petri Salo intervjuat ledare inom den fria bildningen om hur de ser på sitt amatörledarskap. Han är imponerad över ansvarsfullheten och systematiken i verksamheten.

Utvecklings- och forskningsprojektet Betydelsefull bildning är ett samarbetsprojekt som SFV:s studiecentral genomför i samarbete med Centret för livslångt lärande, CLL och vuxenpedagogiken vid Åbo Akademi i Vasa. Inom ramen för projektet har Petri Salo, professor vid fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier vid Åbo Akademi, gjort en intervjustudie med 12 ledare för olika typer av föreningsverksamhet för att höra hur ledarna ser på sitt pedagogiska ledarskap.

Salo har valt att kalla dem ledare, men de kan också kallas lärare eller koordinatörer. De leder kurser eller organiserade studieaktiviteter inom föreningslivet i Svenskfinland. Petri Salo har också deltagit i ett så kallat "karakafé", alltså träffar för karlar – män. Under dem håller olika experter allmänna föreläsningar om ämnen så som exempelvis hälsa, säkerhet, politik och kultur. Deltagarna kan dricka en kopp kaffe och diskutera med varandra i samband med föreläsningarna.

Projektet avslutas i sommar och Petri Salo har skrivit en slutrapport där han sammanfattar projektet.

– Att tala om effekter är instrumentellt. Då hela det här projektet kom till började jag använda "betydelsefull bildning", säger Petri Salo, professor vid fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier vid Åbo Akademi.

– I rapporten försöker jag utgående från mångfalden av olika verksamheter förhålla mig systematiskt, men ändå öppet till hur ledarna tänker kring det som jag kallar för pedagogiska processer.

"SÅ GOTT SOM INGEN TIDIGARE FORSKNING". Kursverksamheten består, förutom av redan nämnda karakaféer, exempelvis av ordningsvaktkurser, vattengymnastik, en kurs för tonårsföräldrar, trivselkafé för pensionärer och en matlagningskurs för barn.

Ledarna som har intervjuats basar alltså för väldigt olika typer av aktiviteter. Den tidigare forskningen på området är blygsam i Finland. Det finns forskning kring folkhögskolor och arbetar- och medborgarinstitut, men inte i föreningslivets lärandeaktiviteter som studieförbunden har ansvar för.

– Det finns så gott som ingen tidigare forskning kring det. Det är alltså ett viktigt, stort och mångfacetterat område som vi vet väldigt lite om. Man vet att det finns amatörlärande, men hur amatörlärarna hanterar sin uppgift har man inte vetat.

Det är fråga om omfattande verksamhet. År 2019 deltog drygt 240 000 personer i studiecentralernas verksamhet. Den skiljer sig aningen från kurserna på arbetar- och medborgarinstituten.

– Här handlar det om ett engagemang i en gemenskap. Det är inte individen och individens behov som står i centrum, utan det som människorna lär sig tillsammans. Här finns ett intresse och ett engagemang som på olika sätt lyser igenom.

"DET FANNS ETT PEDAGOGISKT RESONEMANG". Engagemanget kommer tydligt fram i intervjuerna med ledarna. Det

handlar om att vara och att göra tillsammans.

– Ledarna har grupper som de är ansvariga för och med beaktande av de här gruppernas mångfacetterade utgångspunkter kan man säga att ledarna gör en målinriktad, långvarig och systematisk insats.

Det är frågan om amatörledare, som huvudsakligen saknar formell utbildning.

– Bland de intervjuade fanns en lärarstudierande som ännu inte var färdig med sina studier, men de flesta hade ingen pedagogisk utbildning. De kunde inte använda språket som man lär sig under lärarutbildningen, men ändå fanns det ett pedagogiskt resonemang i deras reflektioner. Liksom också en långsiktighet, målinriktning och systematik.

Man vet att det finns amatörlärande, men hur amatörlärarna hanterar sin uppgift har man inte vetat.

När Petri Salo ställde intervjufrågorna försökte han att formulera dem på ett sätt som de intervjuade kunde greppa. Ledarna hade mycket reflektioner kring hur de agerar i förhållande till och utgående från gruppernas behov.

Hur hade de lärt sig det här, om de inte har någon formell pedagogisk utbildning?

– Oftast handlar det om att de själva har haft ett visst intresse under en längre tid. De har själva varit delaktiga i verksamheten och då någon ledare har hoppat av, får de frågan om de kan ta över uppgiften som ledare. Jag skulle säga att de lär sig genom *learning by doing*, och genom att tänka i relation till det där grupperna.

– Det här skiljer sig från ledarskapet inom arbetar- och medborgarinstituten, →

där lärarna har ett uttalat ansvar för att komma och dra en kurs.

Här är ledaren mer en del av en gemenskap, utgående från det egna intresset, och det handlar inte bara om en avgränsad tidsperiod.

HANDLAR OM VARDAGSLIVETS ALLMÄNBILDNING. Trots att verksamheten som Petri Salo fördjupade sig var väldigt varierande, hade ledarna liknande sätt att utöva ledarskapet på. En kurs för att bli ordningsvakt kräver att man följer det som polismyndigheten har bestämt att ska ingå, och deltagarna skriver också en slutexamen. Ett så kallat "karakafé" eller vattengymnastik har betydligt friare former.

– När det gäller karakaféerna handlade det om att deltagarna fick något som jag beskriver som "vardagslivets allmänbildning". Det handlar om att du vet vad som gäller i din vardag för att du ska kunna söka dig till hälsovården, eller ta itu med dina elräkningar. Där ingick också föreläsningar av experter på his-

” När det gäller karakaféerna handlade det om att deltagarna fick något som jag beskriver som "vardagslivets allmänbildning".

toriska teman, det var ett brett fält. Jag är mycket imponerad av det här.

Orsaken till att Petri Salo är imponerad går tillbaka till tiden då han började forska i arbetar- och medborgarinstitut i mitten av nittiotalet.

– Rektorerna som jag då mötte i Svenskfinland sa att karlarna är ett problem. De kommer inte till kurser på arbetar- och medborgarinsituten – bara 25 procent av deltagarna var män. Jag svarade ganska snabbt att män har andra typer av aktiviteter där de lär sig: jakt, fiske och idrott – friare typer av lärandeaktiviteter.

SOCIAL SAMVERKAN OCH AKTIVT MEDBORGARSKAP. På karakaféet är det frågan om friare former där man inte behöver känna att man förbinder sig till något.

– Om vi tänker på kursverksamhet i arbetar- och medborgarinsituten har

den vissa ramar som inte lockar alla. Därför är det bra att det finns den här typen av friare sammanhang. Det är det som är föreningslivets absoluta styrka, att det omfattar så mycket. Det finns verksamhet från att du är barn och ung tills du är senior.

Karakaféet har mellan 20 och 40 personer som deltar regelbundet. Det är män som är kring pensionsåldern, lite under och lite över.

– Det sociala var viktigt för dem. Det är viktigt att ha ett sammanhang att komma till då man exempelvis pensionerar sig, en mötesplats.

Den här typen av aktiviteter bidrar till social samverkan och ett aktivt medborgarskap.

– Deltagarna får också olika typer av kompetenser, kunskaper och färdigheter. Du har möjlighet att utveckla färdigheter som ger dig möjlighet att vara mera medborgare i den bemärkelsen att du kan och vet saker och ting.

Salo säger att man inte kan mäta hälsoeffekter av det här, men annan forskning klart och tydligt visar att bland annat livskvaliteten ökar. Det kan också ha tydliga effekter på livslängden om man är delaktig i sociala sammanhang på ett systematiskt och målinriktat sätt.

TALAR HELLRE OM BETYDELSEFULL BILDNING ÄN EFFEKTER. Petri Salo är försiktig med att tala om effekterna av lärandeaktiviteterna. Han är medveten om att de som står för finansieringen gärna vill mäta effekter av verksamheten, men det är riktigt så enkelt.

– Att tala om effekter är instrumentellt. Då hela det här projektet kom till började jag använda "betydelsefull bildning". Betydelsefullheten kompletterar effekten. Det finns inte entydiga bevis för det här, men man utvecklar en förståelse av sig själv i sin livsmiljö utgående från att man gör saker och ting tillsammans. Man utvecklar också en förmåga att ta hand om sig själv och sina medmänniskor.

Att allt för mycket gå in och mäta och utvärdera kan också ha negativa effekter. Salo bedömer att i två tredjedelar av aktiviteterna fanns det någon typ av utvärdering, som ledarna inte alltid uppfattade som så ändamålsenlig.

– Vi kan inte börja ha kunskapsmätningar på alla kurser. De har en effekt som man måste lita på. De är betydelsefulla för dem som deltar i dem. Vi ska

vara försiktiga för att inte skrämman bort människor genom att under varje karakafé ha en kunskapsmätning.

Han tillägger att vi måste lita på att aktiviteterna har ett värde.

– Värde är att människorna kommer

dit utgående från sina livssituationer för att ta del av sakkunnigas orienteringar i väldigt aktuella och viktiga teman. Vi måste lita på det att det där värdet finns där, för det finns där. Men man kan inte sätta ett måttband på hur långt det är. ■

“Folkhögskolorna skapade det nordiska välståndet”
– nu måste vi återfinna vårt

bildningsideal

Text & Foto Sebastian Dahlström

Utbildning, säkerhet, bruttonationalprodukt och lycka – Norden hamnar ofta i topp när världens länder rankas. Men varför är det så? Enligt den danska filosofen Lene Rachel Andersen kan vi tacka den nordiska folkhögskolan. När bildningen slog rot i samhällets breda lager lyftes de nordiska länderna ur fattigdomen. För att klara framtidens utmaningar krävs att vi återfår respekt för den klassiska bildningen.

Oret är 1851. Vi befinner oss i det agrara Danmark. Livet är hårt och strävsamt, landet är utfattigt. Trots att läskunnigheten bland allmogen är hög hör Danmark och de övriga nordiska länderna till de fattigaste i Europa.

Men något betydelsefullt sker den här hösten. I utkanten av byn Ryslinge på Fyn slår folkskolläraren Christen Kold upp dörrarna till ett hus han köpt. Den första årskursen i hans nygrundade folkhögskola flyttar in, 15 unga lantarbetare från trakten. I fem månader bor de tillsammans, och Kold undervisar med helt nya pedagogiska metoder.

– De bodde, arbetade och lagade mat tillsammans på gården. Christen Kold berättade sagor och högläste skönlitteratur för sina elever. Tenter och betyg hörde inte till undervisningen, i stället sjöng eleverna och diskuterade tillsammans.

Det säger Lene Rachel Andersen, dansk filosof och bildningsexpert, som bland annat skrivit boken *The Nordic Secret* som visar på folkhögskoleväsendets betydelse för den nordiska samhällsutvecklingen.

GRUNDTVIGS IDÉ - OCH KOLDS METODER.

Den danska folkhögskolan som koncept föddes redan några år tidigare. År 1844 öppnades den första folkhögskolan i Rødding på Jylland. Den var inspirerad

av teologen, filosofen och politikern N. F. S. Grundtvig. Hans kungstanke var att skapa bildning för hela folket, den bildning som tidigare enbart varit tillgänglig för eliten.

”

Efter att ha väckt ungdomarnas nyfikenhet genom sånger och berättelser undervisade han dem i allt från historia till naturvetenskap.

Den första folkhögskolan blev ingen omedelbar succé, dels för att den var så dyr att bara de rikaste hade råd att studera där, dels för att eleverna tyckte den var tråkig. Så det var först i och med Christen Kold som folkhögskolerörelsen tog fart på allvar.

– Kolds snilleblix var de nya pedagogiska metoderna. Efter att ha väckt ungdomarnas nyfikenhet genom sånger och berättelser undervisade han dem i allt från historia till naturvetenskap, säger Andersen.

När de unga männen, och sedan 1861 även kvinnorna, som gått på Christen Kolds folkhögskola återvände hem till

byarna spred de sin kunskap med den pondus som bildning ger.

– De blev högt ansedda i hemtrakten. De var de som kände till de senaste odlingsteknikerna, hur man brygger det bästa ölet och hur man dränerar åkern på bästa sätt. Utöver de praktiska kunskaperna kunde de kanske berätta om nya forskningsrön om bakterier, eller nyheter som att man har dragit en telegrafkabel tvärs över Atlanten, säger Andersen.

Under 1860-talet spred sig folkhögskolekonceptet till Sverige och Norge, och något senare även till Finland. Genom folkbildningen växte ett starkt medborgarsamhälle fram. Och under 1800-talets andra hälft och 1900-talet gjorde de nordiska länderna den klassresa som tog dem från Europas fattigaste till Europas rikaste länder.

– Det föddes en ny generation upplysta ungdomar som hade det självförtroende och de visioner som krävdes för att lyfta lokalsamhället till en ny nivå. Här ligger hemligheten bakom den nordiska framgångssagan!

EMOTIONELL MOGNAD OCH INTELLEKTUELL VACCINATION.

Lene Rachel Andersen har grundat den danska tankesmedjan Nordic Bildung, som arbetar för att främja bildning i enlighet med den nordiska folkbildningstraditionen. Bildung på tyska, eftersom ett motsvarande ord

Genom bildning uppnår vi en emotionell mognad och en intellektuell vaccination. En bildad person låter sig varken styras av sina egna känslor eller andras förväntningar, anser bildningsexpert Lene Rachel Andersen.

saknas i engelskan. Och det är 1700-talets tyska idealism som både folkhögskolegrundarna Grundtvig och Kold och Lene Rachel Andersen tar avstamp i.

– Bildning är både en process och ett slutresultat. Det innefattar både utbildning och en emotionell mognad. Det gäller att varken blint låta sig styras av sina egna känslor eller andras förväntningar, utan själv kunna avgöra vad man anser är rätt och fel.

Den fria bildningen finns alltså kvar i våra nordiska länder, men enligt Andersen har dess samhällsomvälvande kraft avtagit. Folkhögskolorna på 1800-talet lärde människorna att hantera den massiva samhällsförändring som industrialiseringen förde med sig. Idag saknar vi något motsvarande, trots att vi står inför minst lika stora utmaningar.

– Vi befinner oss i en ny situation. Vi behöver en ny typ av folkbildning för att kunna hantera vår tids stora frågor som

migration, sociala medier, klimatförändringen och artificiell intelligens.

Vårt moderna samhälle ställer höga krav på specialisering, vilket enligt Lene Rachel Andersen har skett på den klassiska bildningens bekostnad. Dessutom präglas vår kultur av ett ekonomiskt ideal som handlar om att göra stora pengar snabbt.

– Vi har förlorat det bildningsideal som rådde på 1800-talet. I ett komplext samhälle krävs både spetskompetens och bred bildning. Genom bildningen får vi en djupare förståelse för hur vi ska tackla vår tids komplexa utmaningar. En upplyst befolkning övertygas inte av *fake news*, vi blir vaccinerade genom bildning.

Som ett exempel lyfter Lene Rachel Andersen fram den artificiella intelligensen, och så kallade *deep fakes*. Alltså realistiska men förfälskade video- eller ljudklipp av personer som säger eller gör saker som de inte har sagt eller gjort.

– För att kunna genomskåda exempelvis

en *deep fake* krävs bildning. Vi måste ha förmågan att avgöra vad som är sannolikt och vad som inte är det.

GENOM DIALOG SKAPAS EN UPPLYST VÄRLD.

Enligt Andersen borde bildning inkluderas på alla utbildningsnivåer i samhället. Tankesmedjan Nordic Bildung arbetar för att höja medvetenheten om bildning globalt.

– Vi måste återupptäcka bildningen för en modern värld. Vi för globala samtal och driver studiecirkel på nätet.

Lene Rachel Andersen ser också möjligheter i att exportera det nordiska folkhögskolekonceptet till länder som inte har vår bildningstradition. I grund och botten handlar det om att skapa hopp, och ge människor en känsla av kontroll.

– Att folk får en känsla av att de har makt över sina egna liv, och kan vara aktiva medborgare. En känsla av att jag kan, jag förstår. ■

#FRI BILDNING Min bildning

Gruppledarutbildning ger unga arbetslivserfarenhet

Text & Foto Karin Lindroos

GLU, Gruppledarutbildning för unga, är en verksamhet för ungdomar som grundar sig i ett verkligt behov, berättar Katja Salojärvi, som är verksamhetsledare på föreningen Norr om Stan som tagit fram konceptet.

Föreningen har erbjudit fritidsverksamhet på svenska i norra Helsingfors i över tjugo år, bland annat läger och klubbverksamhet. I samband med verksamheten har man sett ett behov av flera arbetsglada ungdomar med kunskap om hur man leder en barngrupp. Här föddes tankarna om konceptet GLU, Gruppledarutbildning för unga.

– När man arbetar med en grupp barn kan man inte vara frånvarande, utan man måste vara i stunden. När det lyckas ger barnen väldigt mycket tillbaka. Vi vill lyfta den positiva erfarenheten av att leda en barngrupp, men också ge ungdomar en teoretisk utbildning om ansvarsfrågor då man tar hand om en barngrupp, säger verksamhetsledare Katja Salojärvi på föreningen Norr om Stan.

GLU inleddes våren 2021. Pilotutbildningen gjordes i samarbete med Vanda stad och Helsinge skola. I dag samarbetar man med flera skolor också i Helsingfors, Esbo och Grankulla.

Målgruppen är ungdomar i åldern 14 till 17 år som vill börja arbeta som ledare. Utbildningen består av 9 teorimoduler på 90 minuter var, en praktisk lördag, och en praktikperiod. Utbildningen tar ungefär ett år, och ger i vissa utbildningar två studiepoäng. Alla som genomgår utbildningen får ett intyg och ett stipendium på 100 euro.

”**GLU EN FIN MERIT**”. Utbildningshelheten har skapats av redan existerande utbildningsmaterial som tagits fram av flera organisationer. Finlands svenska 4H:s utbildningar om arbetsliv

”

Konfliktlösning, arbetslivskunskap och kommunikation har alla nytta av, även om man inte jobbar som ledare.

Katja Salojärvi

och att leda klubbar har använts också inom GLU. Också bland andra Finlands svenska idrott, Barnvårdsföreningen i Finland, Finlands svenska scouter och Folkhälsan har bidragit med material.

– GLU-konceptet borde spridas nationellt, säger Katja Salojärvi och Vivian Ljungqvist från Norr om Stan.

Vivian Ljungqvist är utbildningskoordinator på Norr om Stan och en av utbildarna på GLU-kurserna.

– På teorilektionerna lär sig ungdomarna hur man är en bra ledare för barngrupper, vad man ska tänka på då man skriver på ett arbetsavtal, vad det kostar att ordna en klubb och hur man håller kontakt med föräldrar. På den praktiska lördagen övar vi röst användning, att använda utrymmet och att leda lekar, berättar Ljungqvist.

Inom ett år hade alla inom pilotgruppen fått jobb som ledare, och siffrorna har sett liknande ut i de andra grupperna. GLU har setts som en fin merit för arbetsgivare som söker ledare

till klubbar och läger. I dag har omkring 200 ungdomar gått utbildningen och bland annat tack vare den fått extrajobb och sommarjobb.

Katja Salojärvi ser GLU-konceptet som något som skulle kunna spridas på ett mycket större område, också nationellt, och hon hoppas på fortlöpande finansiering.

– Vi har ambitiösa målsättningar. Ett mål är att ordna så många grupper att alla ungdomar i en årskull, exempelvis i huvudstadsregionen, skulle kunna ta del av GLU. Konfliktlösning, arbetslivskunskap och kommunikation har alla nytta av, även om man inte jobbar som ledare. ■

SFV:s pris, medaljer och vistelsestipender 2023

SIV SANDBERG, JONAS WILÉN, ARTO HEISKANEN

fick SFV:s stora pris

Den 19 april uppmärksammade SFV insatser för utbildningen, kulturen och fria bildningen på svenska i Finland. Vi delade ut utmärkelserna under vår- och utdelningsfesten i SFV-huset G18 i Helsingfors. Läs motiveringarna på www.sfv.fi/2023.

Text Christine Skogman

FOLKBILDNINGSPRISET. Siv Sandberg minns presidentvalet 1982 in i minsta detalj. Hon var då 12 år, och vann en tävling i skolan med uppsatsen *Min hemkommun år 2000*. Samhällsintresset hade tagit fart.

– Skrivandet och kommunala framtidsfrågor fyller fortfarande min vardag, berättar hon.

Under årens lopp har forskaren och universitetslektorn Siv Sandberg jobbat med kommunala och regionala frågor på olika sätt. Inte bara som forskare och lärare, men också konkret i olika utvecklingsprojekt både på kommunal och nationell nivå.

– Ju närmare man kommer ett fenomen, desto tydligare framträder den mänskliga

aspekten. I kommunalt beslutsfattande blir det särskilt tydligt att det är helt vanliga människor med olika erfarenheter, ideologier och temperament som ska försöka komma överens om att styra kommunen. Det kan vara både härligt och rysligt, berättar Siv Sandberg.

Att uttrycka sig begripligt och använda ord och termer som alla förstår har ett viktigt demokratiskt värde, som alla ska hjälpas åt att värna om.

– I dagens finländska samhälle har det uppstått en bekymmersam begriplighetsklyfta mellan politiker och medborgare. Allt fler professionella politiker uttrycker sig med komplicerade tekniska begrepp som är svåra att förstå, även för välutbildade. Det gör folk rädda och passiva alldeles i onödan, och kan utgöra en grogrund för destruktiv samhällsaktivitet, menar Sandberg.

Digitalisering, automatiskt beslutsfattande och artificiell intelligens har redan under en längre tid omvandlat både förvaltningens interna arbetssätt och kundservicen till invånarna.

– Den som går in på skatteförvaltningens webbplats MinSkatt för att höja sin skatteprocent och nästan omedelbart kan skriva ut ett nytt skattekort får uppleva konsekvensen av de omfattande men tysta reformer som omvandlar hela vår offentliga förvaltning.

Sandberg ser inte att Finland skulle stå inför lika omfattande geografiska indelningsreformer som vi sett under 2000-talets första decennier, men förändringar kommer att behövas även i framtiden.

– För Finland som välfärdssamhälle är olikheterna mellan regioner en ihållande utmaning. Grundskolan ska till exempel fungera både i kommuner med kraftigt minskande barnantal och i storstäder med en växande och allt mer mångspråkig befolkning. Samhället är inte färdigbyggt.

KULTURPRISET. Tidningen *Nya Ålands* läsare får regelbundet ta del av *Veckans*

Siv Sandberg
FOTO: ROBERT SEGER

Jonas Wilén
FOTO: JAN KARLSSON

Arto Heiskanen
FOTO: ROBERT SEGER

Wilén – detaljfyllda satirteckningar om aktuella händelser av bildkonstnären **Jonas Wilén**.

– Jag tror jag är född med en lyckosam förmåga att se det absurda i livet och samhället, säger han.

Jonas Wilén kombinerar satirteckning och seriöst måleri – en kombination som varit naturlig för honom. Då han började teckna satir mer regelbundet var han orolig för att inte bli tagen på allvar som bildkonstnär.

– Men jag upplever inte att det blivit så. Satirteckningen kan hålla hög konstnärlig verkshöjd likafullt som en målning kan vara full av satir. Konsthistorien är full av sådana exempel, berättar Wilén.

Jonas Wilén är självlärd, förutom ett år på konstskola i början av 1990-talet.

– Redan när jag var mycket liten så stod det klart för mig att jag ville bli konstnär. Mina föräldrar tog mig med på en *Chagall*-utställning på Moderna Museet i Stockholm 1982 och den gjorde mycket stort intryck på mig.

Vad gäller favoritmotiv finns det vissa bildmässiga teman som intresserar Jonas Wilén, men för honom handlar det mera om inre symbolik än om yttre motiv. Hans främsta förebild inom satirtecknandet är **Picasso**.

– I hans konstnärskap finns allt.

CHRISTOFFER GRÖNHOLMS PRIS. – Mitt senaste projekt är ett samarbete med svenskspråkiga Katedralskolan på andra sidan ån.

Lektorn i svenska språket vid Puolalanmäen lukio i Åbo, **Arto Heiskanen**, har under tre årtionden arbetat som svensk-

lärare och varit mån om att ge sina elever något extra. Han har utvidgat skolklassens väggar genom resor, bland annat till Vadstena, Lund och Stockholm, och genom olika projekt på skolan.

– Det gäller att vara aktiv själv, knyta kontakter och söka pengar till projekt. Och man behöver inte gör allting själv – det finns många organisationer i Finland som stöder svensklärare, berättar Heiskanen.

För att stärka motivationen bland sina elever kombinerar han undervisningen i svenska med historia, konst och samhällskunskap, och med det nordiska.

– Att kunna svenska är en del av att vara finsk och finländare. Finland hör till Norden.

Under studietiden läste Arto Heiskanen främmande språk: tyska och italienska vid Åbo universitet. Han bytte sedan till Åbo Akademi och studerade svenska som huvudämne i en svenskspråkig studiemiljö.

– Somrarna i Stockholm under studietiden på 80-talet var pricken över i:et. Där växte mitt engagemang för det svenska och de nordiska språken och för den svenska och nordiska kulturen.

Lär vi oss för mycket grammatik i språkundervisningen i skolan? Skulle det inte vara viktigare att bara prata?

– Finländare tiger ju helst på två språk. Det muntliga försöker jag betona i min vardagliga undervisning men alla elever är inte så villiga att prata om till exempel klimatförändring på svenska klockan nio på morgonen. Grammatik är som trafikregler; man måste kunna dem någorlunda bra för att kunna klara sig i trafiken. →

Folkbildningsmedaljen

Folkbildningsmedaljen har sedan SFV:s 80-årsjubileum 1962 delats ut till en eldsjäl som spridit kunskap och bildning genom ett ideellt engagemang på svenska. Till medaljen hör en prissumma på 2 500 euro.

Mikael Aalto, företagare, Nagu. Båtbyggarföretagaren Mikael Aalto från Nagu har visat ett stort engagemang för den f.d. skärgårdskommunen Nagu. Som ordförande för hembygdsgeningsleden han projektet Homssakassen för ett digitalt hembygdsmuseum där Nagus kulturarv samlas i fotografier och texter. Aalto är också redaktör för de nio lokalhistoriska "Album" föreningen gett ut, en av eldsjälarna bakom Gårdslöppsrallyt, Jul-spektaklet och Hembygdsturen, samt har lett arbetet med Kommunalstugan i Nagu, som blivit Nagubornas vardagsrum.

Bromarf biblioteks vänner rf. Bromarf biblioteks vänner grundades år 2009 för att rädda det nedläggningshotade filialbibliotekets fortsatta verksamhet i den kulturhistoriskt värdefulla byggnaden Furutorp i centrum av Bromarv. Under årens lopp har den aktiva föreningen på talkobasis arrangerat ett flertal uppskattade och välbesökta evenemang, som den årligen återkommande författarträffen på Rilax gård. På kort tid har Bromarf biblioteks vänner skapat en livskraftig knutpunkt, en fyrbåk mitt i byn, som samlar både ortsbor och sommargäster till samvaro och samtal om bildning och kultur.

Marita Grönberg, bokhandlare, Närpes. Bokhandlaren Marita Grönberg har i sin bokhandel i Närpes målmedvetet satsat på bredd och på att tillhandahålla god litteratur för alla. I tider av tilltagande kommersialisering av bokbranschen och en allt mer dominerande näthandel har hennes butik, med såväl det senaste som hyllor med klassiker, varit ett alternativ och en motkraft i Svenskfinland. Också som elektor för Augustpriset i Sverige har Marita Grönberg förenat ett gediget litteraturkunnande med nyfikenhet på det nya.

Malin Gustavsson, VD och mångfaldsexpert, Helsingfors/Åland. Jämlikhetskonsulten och genusvetaren Malin Gustavsson har varit en pionjär i arbetet för jämställdhet och likabehandling. Målmedvetet och med en omfattande sakkunskap som grund har hon jobbat för att bryta begränsande normer och strukturer. Hon har ställt sig till förfogande också för olika volontäruppdrag, kreativt utvecklat metoder för att omvandla teori till verksamhetsnära kunskap samt ökat förståelsen för hur angelägna insatser för jämlikhet och mångfald är.

Björn Wallén, ordförande Fritt Bildningsarbete, Ingå. Björn Walléns engagemang för bildningsarbete och föreningsverksamhet utgör en enastående gärning. Han har gjort långvariga insatser vid Lärkkulla, bland annat som direktor, samt vid Svenska folkskolans vänner som rektor för Svenska Studiecentralen. Björn Wallén har levt som han lärt och länge varit aktiv som författare till böcker, rapporter och aforismer och som primus motor i många olika organisationer. I en omvärld som alltför lätt understryker det ytliga och cyniska har Björn Wallén varit en konsekvent kraft för djup, eftertanke och dialog.

Hagforsmedaljen

Hagforsmedaljen har sedan SFV:s 100-årsjubileum 1982 delats ut som erkänsla för förtjänstfull gärning till förmån för den svenska kulturen och det svenska språket i Finland. Till medaljen hör en prissumma på 2 500 euro.

Mikael Fröjdö, folkmusiker, vissångare, pedagog, musikledare, producent och rektor, Jakobstad. Folkmusikern och pedagogen Mikael Fröjdö har genom sin mångsidiga insats stimulerat intresset för det finlandssvenska folkmusikarvet. Han har lotsat in såväl otaliga barn som många musikstuderande i denna musikskatt, och frimodigt låtit sin genre möta andra musikgenrer på inspelningar och festivaler. Med gedigen kunskap och äkta engagemang har han medverkat till att höja statusen för den finlandssvenska folkmusiken.

Ahmed Hassan, företagare, Helsingfors. Företagaren och lokalpolitikern Ahmed Hassan har varit en aktiv talesman och en engagerad brobyggare för det svenska i Finland, särskilt bland landsmän med somalisk bakgrund. Han leder föreningen NordicSom och är en aktiv deltagare i projektet svenskaför invandrare. Ahmed Hassan har genom ett konkret påverkansarbete målmedvetet och uthålligt ökat förståelsen och toleransen för det svenska i Finland.

Elin Sundell, verksamhetsledare, Ekenäs. Under många år har Elin Sundell kombinerat pedagogik med konst och kultur för att främja barn och ungas rättigheter samt rikta fokus på frågor om mångfald, inklusion och tillgänglighet. Hon har bland annat producerat den flerspråkiga barnboken "En kråksång för Nordens barn" som också finns i punktskrift på svenska. I boken visualiseras barn med olika bakgrund och funktionsvariationer. Elin Sundell har också arbetat mångsidigt och aktivt för att uppmärksamma punktskriften samt för att öka kunskapen om syntolkning.

Tomas Takolander, musiker, kompositör, kapellmästare, Lovisa. Musikern och kapellmästaren Tomas Takolander har trätt fram som en mångsidig och ambitiös stöttepelare i det östnyländska musiklivet. Som konstnärlig ledare för kammarmusikfestivalen Sibeliusdagarna i Lovisa har han byggt ett högklassigt evenemang, och även komponerat musik och gjort arrangemang för flera ensembler, orkestrar och körer. Därtill framträder han också i egna musikprojekt. Tomas Takolander är en musikens driftiga eldsjäl som berikar det finlandssvenska kulturlivet.

Annina Ylikoski, koordinator, Vasa. Koordinatören och pedagogen Annina Ylikoski har med Österbottens barnkulturnätverk BARK skapat ett nätverk som erbjuder barnkultur till alla kommuner i regionen, och som inspirerar konst- och kulturaktörer till pedagogiskt samarbete. Genom kulturarvs pedagogik och tidsresor har hon gjort kulturarvet och historien levande i samarbete med skolor, daghem, museer och andra lokala aktörer, och visat vilken rik inspirationskälla det finlandssvenska kulturarvet är.

Svensklärarypris

Svenskläraryprisen på 5 000 euro delas ut till i finska utbildningsenheter verksamma lärare, som inspirerat och motiverat sina elever eller studerande till studier i svenska, ökat kunskapen om och intresse för de nordiska länderna, nordisk gemenskap och samarbete, och/eller främjat samarbete mellan svensklärare inom olika gemenskapsformer och nätverk för att främja utvecklandet av undervisning, läromaterial, utbildning eller fortbildning.

Petteri Hyvönen
svensklärare, gymnasienivå,
Nådendal
(Naantalin lukio)

Jaana Kähö,
språklärare
Kosken koulu
Imatra

Heli Liuska
lektor i svenska
och speciallärare vid
Pyhäjärvi gymnasium

Anna Löttönen
lektor
Helsingin Normaalityö

Lasse Palmu
lektor i svenska
Mäkelärinteen lukio
Helsingfors

Caj Ehrstedts pris

Caj Ehrstedts pris är en sångtävling där prissumman utgår ur Eva och Caj Ehrstedts fond inom SFV. Tävligen är avsedd för en finlandssvensk sångare som inte fyllt 30 år. Priset ges i genren klassisk musik. Tävligen utlyses vart tredje år.

Caj Ehrstedts pris om 5 000 euro tilldelas mezzosopranen **Olivia Kyllönen** för ett synnerligen gediget tävlingsbidrag. Det specifika soundet hos en mezzosopran fick Kyllönen särskilt väl fram i sin ömsint tolkning av *The Nurse's Song* av **Benjamin Britten**, i vilken hon demonstrerade såväl sitt imponerande låga register som höga toner med utsökt mezzosubstans. Detta kunde sägas om alla hennes framföranden. Kyllönens breda kulturella allmänbildning märks i hennes mångsidiga urval av lieder. Hon växlar ledigt mellan olika språk och uttryck i **Sibelius**, **Wolf** och **Britten**. Lägg här till en stark känsla för operans uttrycksvalörer – Kyllönen gjorde en ypperlig version av **Massenets** brett upplagda aria ur operan *Werther*, med välbalanserad dramatik och nyansrikedom.

Sopranen **Emma Kajander** tilldelas ett hedersomnämmande om 1 000 euro för en stilfull Schuberttolkning. Kajander, vars smidiga stämma har en synnerligen tilltalande klangfärg, framförde sången *Gretchen am Spinnrade* med elegant fraserings, musikalisk finess och utsökt välavvägda nyanser.

Skrivarstipendium för lärare

Skrivstipendiet Lärare skriver, Biskops Arnö, 24–28 juli 2023: **Clara Lindqvist**, biträdande rektor, Grundskolan Norsen, Klasslärare årskurs 1–6, Helsingfors **Johanna Söderholm**, lärare, Vasa. Clara Lindqvist och Johanna Söderholm är flitiga skrivare, men vill nu utveckla sitt skrivande i frågor som gäller skola och samhälle. Deras infallsvinkel är analytisk och positiv. De representerar båda det skolstadium som tills vidare inte representerats bland de finländska stipendierna. Stipendiemottagaren får kostnadsfritt delta i den fem dagar långa skrivkursen Lärare skriver på Biskops Arnö Nordens Folkhögskola i Sverige. Syftet med stipendiet är att ge lärare verktyg att aktivt delta i det offentliga samtalet om skola och utbildning. Stipendiet är ett samarbete mellan SFV, Lärarstiftelsen i Sverige och Biskops Arnö Nordens Folkhögskola.

SFV:s vistelsestipendier

Biskops Arnö

Vistelsestipendiet för författare är en tre veckor lång vistelse på Biskops Arnö Nordens Folkhögskola, vid Mälaren i Bålsta, cirka 60 kilometer nordväst om Stockholm. SFV bekostar uppehållet samt en tur- och returresa. Stipendiet kan sökas av en finländsk medborgare som skriver skönlitteratur på svenska och har gett ut åtminstone en, men maximalt tre böcker.

Victor von Hellens, författare, Helsingfors. Victor von Hellens har i två uppmärksammade diktsamlingar dryftat samtidsfrågor, existentiella spörsmål och ekologisk katastrofen. Dystopiska tongångar skildras enkelt och uppriktigt med ett otvunget och illusionsfritt anslag.

Bejarholmen

SFV ger varje år, i enlighet med donatorn Birgit Ekbergs instruktioner, möjlighet till en två månader lång sommarvistelse på Bejarholmen i Barösund, Ingå, för undervisande personal inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och andra stadiets utbildning.

Perioden 15.5–14.7.2023:
Pirkko Höckerstedt, lektor i svenska och litteratur, Hoplaxskolan, Helsingfors.

Perioden 16.7–15.9.2023:
Milja Juutinen, Kievari och Mikkola daghem, lärare inom småbarnspedagogik/vice daghemsföreståndare.

Lillholmen

SFV ger varje år möjlighet till en två månader lång sommarvistelse på Lillholmen i Västanfjärd för kulturarbetare, bibliotekarer och pedagoger inom fria bildningen. Hemmanet Lillholmen i Västanfjärd på Kimitoön testamenterades till SFV år 1970 av justitierådet Walter Backman.

Perioden 15.5–14.7.2023:
Oscar Silén, skådespelare, Esbo

Perioden 16.7–15.9.2023:
Linda Ahlroth, bibliotekarie vid Helsingfors stadsbibliotek.

Alexandra Harald vann Arvid Mörne-tävlingen

FOTO: AMANDA HARALD

Text Christine Skogman

Alexandra Harald vann första pris i SFV:s skrivtävling för under 30-åringar. Arvid Mörne-tävlingen gällde denna gång noveller. Andra pris gick till Amanda Nylund från Nykarleby/Jakobstad och tredje pris tog Vendla Fagerudd från Jakobstad/Helsingfors. Hedersomnämningen gavs till Rebecca Ahlbäck, Helsingfors och Daniel Wickström från Korsholm/Åbo.

Alexandra Harald, eller Li Taiga som hon kallar sig i kultursammanhang, jobbar ofta tvärkonstnärligt och konceptuellt. Skrivandet är inte det enda hon gör. Under flera år har hon jobbat inom den kulturella sfären som bland

annat fotograf inom olika projekt och produktioner.

– Jag kallar mig helt enkelt kulturarbetare, eftersom det är svårt att med ett ord specificera allt jag sysslat med genom åren, berättar hon.

För tillfället bor hon in Tallinn och det

är också där hennes vinnarnovell utspelar sig. Under tiden då hon skrev sitt vinnarbidrag läste hon litteratur av Jaan Kross, Fjodor Dostojevski och Anna Fock.

– Jag tror att deras stilar och tematik kan skönjas i min text.

Vinsten i Arvid Mörne-tävlingen ser hon som en uppmuntrande knuff framåt att satsa på skrivandet.

– Utmärkelsen väger tungt bland de finlandssvenska ledande etablissemangen. Det är större chans att bli tagen på allvar med en Arvid Mörne-utmärkelse i bagaget, eller i mitt fall till och med två, eftersom jag erhöll ett hedersomnämning

”

Det är större chans att bli tagen på allvar med en Arvid Mörne-utmärkelse i bagaget, eller i mitt fall till och med två. Alexandra Harald

för några år sedan. Den tyngst vägande katalysatorn är ändå mig själv. Om man inte har tid eller inspiration att skriva blir det helt säkert inga nya texter.

Inspirationen hämtar hon från världen omkring sig.

– Hela tillvaron är ett enda stort smörgåsbord. Jag blir alldeles upprymd då jag tänker på hur mycket världen rymmer. Jag är en flanör utan dess like.

Författaren Karin Erlandsson, tävlingsjurys ordförande, tycker sig ha märkt att den Knausgårdska skuggan som legat över bidragen under de senaste åren har bleknat.

– Det är mindre navelskåderi och tydligt verklighetsförankrade texter, fler fiktiva berättelser. En hel del fantasy har det också varit i år, liksom absurdism och deckaranslag.

Hon sammanfattar vinnarbidragen med orden hopp och humor, men också psykologiskt djup och illamående. Och så har hon en hälsning till framtida deltagare:

– Det fanns ganska många bidrag som vi hade önskat att skribenten orkat redigera ett varv till. Det började bra, men höll inte till slutet, eller ibland höll det på för länge. Mitt tips är alltså: redigera ett varv mer än ni tror är nödvändigt, och ge texten tid.

PRISMOTIVERINGAR

Första pris, 5 000 euro, går till Alexandra Harald, Åland/Jakobstad, bosatt i Tallinn, för *Odysséernas år*. Novellen som skickligt blandar realism med absurdism leder läsaren in i det kaninhål som föreställer studiestaden Tallinn. Människomöten

Vendla Fagerudd (III pris), Amanda Nylund (II pris), Daniel Wickström (hedersomn.) och Rebecca Ahlbäck (hedersomn.).

står i centrum, flyktiga och djupa, dialogerna är också de ömsom flyktiga, ömsom djupa men alltid träffsäkra. Ensamheten kan bara skingras i vetenskapen om att ens bästa vän är helt unik.

Andra pris, 3 000 euro, går till Amanda Nylund, hemma från Nykarleby, bor i Jakobstad, för novellen *Vinter i Österbotten*. Novellen skildrar en ung persons psykiska ohälsa, men också den värme som går att hitta hos vänner, i barsofforna och i baksätet av en bil längs landsvägarna. Den fragmentariska och stämningsdrivna novellen bärs upp av ett tonsäkert berättande som fångar såväl ungdomens vilshenhet som sprängkraft.

Tredje pris, 2 000 euro, går till Vendla Fagerudd, uppvuxen i Jakobstad, bosatt i Helsingfors, för novellen *Jag mötte Eino*, där en ung journalist har skickats iväg på ett udda uppdrag till den norrländska glesbygden. Med avskalad handling och laddade detaljer utnyttjar skribenten skickligt novellgenrens potential. Resultatet är en fantasieggande berättelse, som öppnar sig för en mängd olika tolkningar.

Ett hedersomnämning går till Rebecca Ahlbäck, Helsingfors, för novellen 72 som skildrar dragkampen mellan en bekväm livskompromiss och behovet att värna den personliga integriteten. Ambivalensen och de emotionella skiftningarna hos berättarjaget gestaltas på ett raffinerat sätt som ger texten laddning och gör den mångbottnad.

Ett hedersomnämning går till Daniel Wickström, uppvuxen i Korsholm, bor i Åbo, för *Hybrisens tecken*. Novellen utforskar hur sociala medier kan fungera

som en gäckande labyrinth för den som ger efter för impulsen att söka romans och bekräftelse, i synnerhet om djupare självinsikt saknas. Den manliga berättarens besatthet och vilshenhet tecknas med empati, humor och psykologisk blick.

JURYS SAMMANSÄTTNING. Tävlingsjury består av författaren Karin Erlandsson, författaren Ralf Andtbacka och litteraturvetaren Kaneli Kabrell.

Sammanlagt 137 noveller skickades in till Arvid Mörne-tävlingen 2023. Prisen delades ut den 9 maj i SFV-huset G18 i Helsingfors.

Boken med vinnarnovellerna kan läsas elektroniskt på sfv.fi/publikationer.

Vill du ha ett fysiskt exemplar med vinnartexterna? Beställ boken genom att skicka e-post till redaktion@sfv.fi.

LEKTIONER I HÄNGMATTAN

Tove Fagerholm

Långa soliga dagar i hängmattan hägrar. Då är det härligt att låta sig uppslukas av en tjock roman. Jag rekommenderar *Lektioner i kemi* av Bonnie Garmus (2022) och *Lektioner* av Ian McEwan (2023)

Bonnie Garmus är född 1957 i Kalifornien. Hon har arbetat som copywriter inom teknologi, medicin och utbildning. Romanen började hon skriva i ett anfall av raseri när hon upptäckte att chefen hade presenterat hennes idéer som sina egna. Boken tog fem år att skriva. Nu är den översatt till 34 språk och filmrättigheterna såldes snabbt medan boken rankades allt högre på bästsäljarlistorna runt om i världen. *Lektioner i kemi* är en feelgoodroman utöver det vanliga. Den är tankeväckande, lärorik, rolig, smart och väldigt

underhållande. Det är feministisk kamp så det gnistrar om det.

Handlingen utspelar sig i Kalifornien under slutet av 50-talet och början av 60-talet. Huvudpersonen Elisabeth Zott vill satsa på en karriär som kesmist men doktorandstudierna tar abrupt slut när hon hugger sin väl västa blyertspenna i magen på sin handledare mitt i en våldtäktsakt.

På laboratoriet där hon arbetar förminskar de manliga kollegorna hennes arbetsinsats. Den som upptäcker hennes begåvning och möter henne som en jämlike är den nobelpristippade Calvin Evans. Elisabeth vill inte gifta sig och skaffa barn, hon vill leva och arbeta tillsammans med Calvin. När han dör i en olyckshändelse lägger chefen beslag på hennes banbrytande forskning och hon mister

jobbet när det visar sig att hon är gravid.

Elisabeth försörjer sig som otippad stjärna i Amerikas mest omtyckta matlagningsprogram. Hon tar sin bunsenbrännare och sina provrör till tv-studion och passar på att ge alla hemmafruar lektioner i kemi. För vad är matlagning annat än kemi, resonerar hon. På köpet talar hon om för dessa hemmafruar att kvinnans plats inte är i köket utan ute i världen.

Bonnie Garmus utsågs till årets bästa romandebutant av tidningen Observer 2022.

Boken tilldelades Storytel Awards 2023, det stora ljudbokspriset med motiveringen en smart och slagfärdig roman, skriven med humor och saklig kamplystnad.

Ian McEwan är en av Storbritanniens högst ansedda författare. Sex gånger har hans romaner nominerats till Booker-priset och han har vunnit priset en gång (Amsterdam 1998).

McEwan föddes 1948 i Hampshire. Hans far kom från en skotsk arbetarfamilj, överlevde andra världskriget och blev därefter brittisk officer. Familjen bodde bland annat i Libyen. Sonen Ian placerades som tolvåring i internatskola i Suffok, studerade därefter litteratur och började skriva. År 2002 upptäckte han att han hade en sex år äldre bror som blivit bortadopterad under kriget.

I sin sjuttonde roman *Lektioner* använder McEwan sin egen familjehistoria. Det är den mest personliga av hans romaner hittills. Fiktion och verklighet flätas samman i en tät väv.

Romanens huvudperson Roland Baines är också född 1948 och McEwan säger att Roland är den man han själv skulle ha kunnat vara om han inte hade blivit författare.

I *Lektioner* får läsaren följa Rolands liv genom en rad tillkortakommanden. Han blir sexuellt utnyttjad av sin pianolärare och slutar skolan som sextonåring, konsertpianisten i vardande

FOTO: SERENA BOLTON

FOTO: CASIA BROMBERG

blir salongspianist i hotellbarer, den tänkta tennisstjärnan extra-knäckar med att lära pensionärer hålla i en racket och träffa bollen, poetdrömmarna tunnna ut till fabrikation av gratulationskort. Också drömmen om den stora kärleken grusas. Hustrun lämnar honom ensam med en sju månader gammal son. Rolands liv rinner iväg som en ljum ström utan egentlig riktning, utan mål och mening.

Är det ett bortkastat liv?

När Roland får frågan om hans liv präglats av det sexuella övergrepp han utsattes för som elvaåring och sedan som fjortonåring svarar han prompt "Nej, inte alls!" Man kan vägra vara offer. Man kan också lära sig att inte känna skuld över vad som hänt. Det är den vuxna som bär ansvaret, ett barn kan inte ge sitt samtycke. Men visst finns det händelser som ekar genom hela livet.

Roland vet att han sabbat en mängd möjligheter. Men han inser också att livet inte måste vara en framgångssaga. Han har varit en god far, han har en rad trogna vänner. Som sjuttioåring drabbas han av kärleken till sitt sexåriga barnbarn. Hon tar honom i handen och leder honom ut ur berättelsen.

Lektioner är berättelsen om en mans väg från barndom till ålderdom. Det är ett helt liv klätt i prosa. Det är också en berättelse om livet i västerlandet efter andra världskriget fram till i dag. Hur mycket påverkas vi av världshändelser som Kubakrisen, Tjernobylnkatastrofen, Berlinmurens fall?

Ian McEwan skriver sakligt och vardagligt utan ett uns av cynism. Han drar läsaren in i en suggestiv virvel av historia, medvetande, minnen och tid. Vi lyckliga läsare kan tacka covidnedstängningen för att vi nu kan lägga oss i hängmattan med en splitterny McEwan.

Vad blir behållningen av dessa lektioner i hängmattan? Några timmars läsglädje och underhållning och i bästa fall stunder av eftertanke, insikt och en vidare horisont.

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och där hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Malin Ström

SAKKUNNIG,
SFV:S STUDIECENTRAL/FÖRENINGRESURSEN

Överföring av kunskap inom föreningen

Vid föreningsmötet väljs föreningens styrelse, ibland byts större delen av en styrelse ut, ibland bara någon enstaka medlem. En fråga som många föreningsaktiva brukar ställa sig är hur man för över kunskap som de tidigare styrelsemedlemmarna haft till de nya, speciellt om de avgår efter många år i styrelsen. Då kan de kvarvarande i styrelsen få känslan av att en del av den samlade kunskapen gick ut genom dörren tillsammans med de avgående styrelsemedlemmarna.

Jag har själv suttit med en avgående kassör och gått igenom hur man brukar göra i föreningen. Jag antecknade för brinnkåren livet och just för stunden kändes det bra, men senare när jag blev varm i kläderna så fanns det flera olika saker som jag borde ha frågat om vid genomgången. Som tur fanns den gången kassören nära till hands och kunde svara på mina frågor. Men det är inte alltid den möjligheten finns.

Ett bra sätt att överföra kunskap inom en föreningsstyrelse är att skriva ett så kallat styrelsetestamente. Det skrivs av den avgående styrelsen till den nya, men man kan också göra specifika testamenten för enskilda styrelseposter. Speciellt inom studentföreningarna där så gott som hela styrelsen avgår årligen, är styrelsetestamentet ett viktigt dokument.

Vad skall ett styrelsetestamente innehålla? Förutom att teckna ner de huvudsakliga och regelbundna uppgifterna som styrelsen har, är det minst lika viktigt att skriva upp de sporadiska uppgifterna som bara sker ett fåtal gånger

per år och som man tenderar att glömma bort eftersom de inte görs kontinuerligt.

Testamentet ska inte fungera som en glansbild över tillvaron i föreningen, och det är också viktigt att skriva ner de uppgifter som är på hälft eller under planering, till exempel pågående projekt eller när och på vilket sätt bidrag ska redogöras. Även lärdomar från tidigare år är värdefulla att lyftas upp. Det är ju onödigt att styrelsen gör samma misstag från år till år bara för att informationen om vad som inte lyckades aldrig gick vidare. Till exempel att det brukar komma cirka 300 personer då vi ordnar påskbrasan eller det behövs åtminstone fem parkeringsvakter vid evenemang.

Även kontaktuppgifter till personer som är viktiga för föreningen – kan nämnas i dokumentet. Det kan vara till exempel verksamhetsgranskaren och kontaktpersonen på föreningens försäkringsbolag. Eller varför inte kontaktuppgifter till ägaren av den mark som föreningen brukar använda sig av vid större evenemang.

Brukar föreningen ansöka om bidrag från olika stiftelser och fonder är det bra att skapa ett användarnamn och lösenord som är detsamma över tid. Då kan den nya som sköter om bidragsansökningar logga in i programmen med gammalt användarnamn och på det sättet se de ansökningar som gjorts tidigare.

Ett styrelsetestamente kan kompletteras med en årsklocka. En bra gjord årsklocka ger en god överblick av föreningens verksamhet och styrelsen kan enkelt se vilken tid av året som är mest krävande resursmässigt, men också där det finns tid för nya aktiviteter och evenemang.

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

MEDELLMMAR I UNDERSTÖDS-
FÖRENINGEN FÖR SFV PER 17.5.2023

6 162_{st}

MEDELLMMAR I SVENSKA FOLKSKOLANS
VÄNNER PER 17.5.2023

316_{st}

SFV:S FONDER

422_{st}

ANTALET KURSER SOM ORDNADES
2022 I SAMARBETE MED
SFV:S STUDIECENTRAL

861_{st}

TOTALA ANTALET KURSER REGIONVIS
ÖSTERBOTTEN

383 kurser

ÄBOLAND

71 kurser

NYLAND

407 kurser

TOTALA ANTALET DELTAGARE I KURSERNA

13 342 personer

ANTAL CIRKLAR OCH CIRKELDELTAGARE

44 cirklar, 370 deltagare

SFV:S MÅL UNDER STRATEGIPERIODEN 2022–2024

UTBILDNING

1. SFV vill uppnå högre välbefinnande inom utbildningen genom

- ökade kunskaper hos undervisningspersonalen om de faktorer som stödjer välbefinnande och motverkar illamående, mobbning och utanförskap bland barn och unga.
- utvecklade exekutiva färdigheter som stöder välbefinnande bland barn, elever, studerande och lärare.
- organisations- och verksamhetsmodeller som stöder kollegialt stöd och goda arbetsgemenskaper.
- förstärkning av hållbart ledarskap i läroinrättning

2. SFV vill uppnå jämlikhet i utbildningen genom

- utvecklandet av stöd som främjar lika förutsättningar att lära.
- pedagogiska arbetsmetoder som stöder individanpassade läroprocesser och som sporrar individen att fullt utnyttja sin egen potential att lära.
- utvecklandet av lärandeanalytik som stöder differentiering, personlig handledning och utveckling av elevernas metakognitiva färdigheter.

KULTUR OCH BIBLIOTEK

SFV vill uppnå ökat intresse för, kunskaper om och mångfald inom konst och kultur genom

- ökat samarbete mellan den grundläggande konstundervisningen och läroinrättningar (småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, andra stadiets utbildning eller folkhögskolorna)
- ökat samarbete mellan kulturaktörer, bibliotek och läroanstalter
- kompetensutveckling som stärker lärarnas undervisning i konstämnen eller stärker integrering av konstämnen i andra ämnen.

- kulturupplevelser för barn och unga med koppling till läroprocesser.

Ansök om
bidrag:
sfv.fi/bidrag

FRI BILDNING

SFV vill genom den fria bildningen uppnå ett starkare engagemang och en bredare bildning, för att skapa en positiv förändring som motkraft till samhälleliga utmaningar. Det kan ske genom

- kunskapsdrivet fokus på social, kulturell och ekologisk hållbarhet.
- ökad delaktighet, inkludering och engagemang i nyskapande verksamhet.
- att stärka demokratin och motverka polarisering.
- att nå ut till och engagera nya målgrupper.
- att främja digital inkludering och medverkan.

STUDIECENTRALEN

SFV vill uppnå en starkt bildningsidentitet och -medvetenhet inom föreningslivet genom att

- medvetandegöra och synliggöra bildningen och läroprocesserna i föreningslivet,
- utveckla och sprida pedagogiska verktyg och tillvägagångssätt,
- utveckla mångsidiga lärmiljöer,
- fokusera på utfall, påvisbara effekter och genomslag samt
- utveckla och sprida beprövade koncept kring lärande.

FRI ANSÖKNINGSTID

Vi tar emot ansökningar och delar ut allmänna bidrag kontinuerligt. Du kan ansöka om bidrag för projekt vars verksamhet är i linje med de målsättningar som SFV har för nuvarande strategiperiod. Mer information: www.sfv.fi/bidrag

KOM MED I SFV!

Som medlem får du SFV-magasinet, SFV-kalendern (SFV:s årsbok), och som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms. Medlemskapet i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner kostar 15 euro/år. Skriv in dig på webbsidan www.sfv.fi/medlem, ring 045-121 08 64 eller skicka e-post till sfv@sfv.fi.

Adressförändring

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem

DONATIONER OCH TESTAMENTEN

Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland.

Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040-3559 935.

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND (SLS)

FINLANDS SVENSKA HISTORIA

Martin Hårdstedt

ISBN 978-951-583-577-2
359 sidor, inbunden
Cirkapris 28 euro
Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors: tiedekirja@tsv.fi eller +358 9 635 177.

I Finlands svenska historia vävs epokgörande händelser från forntiden fram till 2020-talet ihop med politik, makt, språk, identitet och kultur. Martin Hårdstedt berättar inte bara finlandssvenskarnas historia, utan lyfter fram det svenska som en central del i Finlands, Sveriges och Nordens historia. Från inrikespolitik till geopolitik – i dag är det nordiska samarbetet viktigare än någonsin.

DEN OKÄNDE VON WRIGHT

TIDSKRITIK OCH ANDRA TEXTER AV GEORG HENRIK VON WRIGHT 1926–1997

Joel Backström & Thomas Wallgren (utg.)

ISBN 978-951-583-578-9
464 sidor, inbunden
Cirkapris 28 euro
Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors: tiedekirja@tsv.fi eller +358 9 635 177.

Filosofen Georg Henrik von Wright var en av Nordens mest kända och omdebatterade intellektuella. Teknologins utveckling, klimatfrågor och krigshot – hans tidskritik är fortfarande högaktuell. I Den okände von Wright samlas texter som varit okända, ibland kontroversiella och ofta svåra att få tag på: essäer, recensioner, insändare och intervjuer, en tidig detektivberättelse och ett musikstycke.

LITORALE

MIN AMERIKANSKA TANT

Sonja Nordenswan

ISBN 9789527224625
150 sidor, limbunden
Rek. pris: 29,50 euro
Köp i bokhandeln eller direkt från förlaget på litorale.fi

Liv stiger över tröskeln till vuxenlivet i 1960-talets Mariehamn, som förs in i en värld med allt snabbare tempo och nya värderingar. Samtidigt drar hennes Amerikasläkting in som en stormvind. Inte heller på ålderns höst ligger det i Iris Scanlans natur att fråga eller förklara sig när hon färgar familjens liv med sin musik, sin generositet och sitt frisinne i kärlek. För den buttra brodern, Livs morfar Arvid, är Iris helt enkelt för mycket.

DET FRIA ORDETS FYRVAKTARETIDNING PÅ SVENSKA I FINLAND I 250 ÅR
Olav S. Melin

ISBN 9789527224618
190 sidor, illustrerad
Rek. pris: 42,50 euro
Köp i bokhandeln eller direkt från förlaget på litorale.fi

Berättelsen om den svenska tidningspressens 250 år i Finland är en framgångssaga. Men också en spännande och dramatisk historia. Den svenska pressen har haft och har en viktig funktion för försvarandet av ordets frihet. Gentemot den ryska censuren, i kampen med fennomanerna, under inbördeskriget, i språkstridens och självcensurens dagar. Men också under våra dagars medierevolution och i trycket från de sociala medierna.

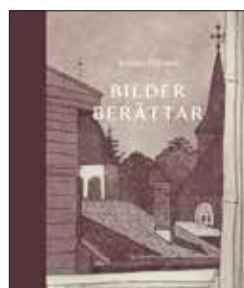
FÖRLAGET SCRIPTUM

VÄGEN ÄR MÖDAN VÄRD

Håkan Eklund

ISBN 978-952-7523-05-6
288 sidor, häftad
Pris 38,90 euro
Köp på www.boklund.fi

Håkan Eklunds bok handlar om egna och andras dokumentärfotografiska ambitioner och erfarenheter. Som tonåring sparade han ihop till en systemkamera; våren 1968 var kameran den första av sitt slag i hans hemby. Nya boken innehåller samtal i skuggan av kriget i Ukraina med frontveteraner om hur farligt nära situationen var 1944, fallstudier om fotograferna Yrjö Kokko och Kaj Dahl.

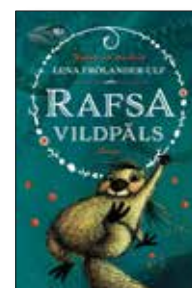
BILDER BERÄTTAR

Annita Ödman

ISBN 978-952-7523-08-7
334 sidor, häftad
Pris 38,50 euro
Köp på www.boklund.fi

Annita Ödman berättar om hur konst och det egna bildskapandet har följt henne genom hela livet. Lärare skulle hon inte bli och ändå blev det över fyrtio år med undervisning. Samtidigt levde drömmen om en konstutbildning. Ödman låter även bilder berätta om kurser, utställningar, tävlingar och resor runt världen. Det biografiska blandas med essäer bl.a om den Pörtombördige kolonisten Viktor Dalbo.

FÖRLAGET

RAFSA VILDPÄLS

Lena Frölander-Ulf

ISBN 9789523335257
200 sidor
Cirkapris 26 euro
Köp i bokhandeln eller via forlaget.com

Rafsa är en upprorisk murmeldjursflicka som inte vill anpassa sig till roller och regler. Hon är modig och tanklös, självisk och högljudd. Rafsa Vildpäls är ett stort myllrande äventyr, spännande och humoristiskt, och en stark historia om vänskap, solidaritet och hur vi kan leva med varandra och naturen. Den första delen i äventyrstrilogin *Kampen om stenåkern*. Passar hela familjen!

DEN SOM OFFRAR SIG

Christina Gustavson & Simon Ventus

ISBN 9789523335226
250 sidor, inbunden
Cirkapris 34 euro
Köp i bokhandeln eller via forlaget.com

En kvinna har blivit stenad till döds i den österbottenska byn Solf. Ett brev som hittas på platsen får kriminalkommissarie Marcus Tapper och hans kolleger att inse att detta är någonting utöver det vanliga. Ett mönster börjar uppenbara sig när ytterligare en person hittas mördad under liknande omständigheter. Detta är den första delen i serien *Brottsplats Österbotten*. Litorale

LABYRINTH BOOKS AB

BLOMMENS SISTA BITAR

Allan Blom

ISBN 978-952-5986-44-0

156 sidor

Pris 25 euro

Köp i bokhandeln eller direkt från
förlaget www.labyrinthbooks.fi

■ Allan Blom summerar här sitt arbetsliv, motgångar som medgångar. Han tar även upp den nya verksamheten som Youtuber, eller hur hans kanal Bloms bästa bitar startade och hur den nått oväntad framgång. Både i popularitet och som plattform för pensionärer och människor som känt pandemins isolering. När hans nya bok ligger på bokhandelsdiskarna går hans kanal stadigt mot etthundra-tusen besök.

GULDBOLLAR

Olga Gustafsson

ISBN 978-952-5986-43-3

127 sidor

Pris 25 euro

Köp i bokhandeln eller direkt från
förlaget www.labyrinthbooks.fi

■ I sin debutroman sjunger Olga Gustafsson en svanesång med bottenlös sorg över landet, livet och öden i ett samhälle utan förskoning där människor tvingas till underkastelse vid varje försök att tänka fritt.

FONTANA MEDIA

UPPDRAG: FÖRSAMLING

HANDBOK FÖR FÖRTROENDEVALDA

Pian Wistbacka (red.)

ISBN 978-951-550-880-5

128 sidor, häftad

Pris 18 euro

Beställ på info@fontanamedia.fi
eller tfn 040 831 5897.

■ Uppdrag: församling är en handbok som rustar de förtroendevalda i församlingarna i Borgå stift för sina uppgifter. Här finns aktuella texter om kyrka och församling, om strukturer och strategi. Erfarna förtroendevalda bidrar med tankar till stöd och inspiration.

DU ÄR ETT MÄSTERVERK

Kaisa Aitlahti & Satu Reinikainen

ISBN 978-951-550-881-2

48 sidor, inbunden

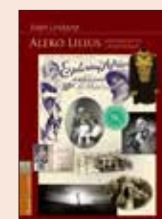
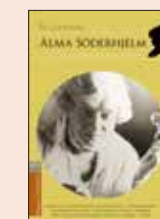
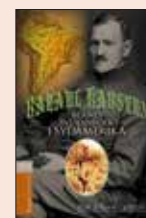
Pris 16,90 e

Beställ på info@fontanamedia.fi
eller tfn 040 831 5897.

■ En bok till den som blivit döpt och till personerna i dopbarnets närhet, som föräldrar, faddrar och syskon. Boken innehåller korta texter om dopet och Guds kärlek med förslag till lugna rörelser att rita på barnets rygg. ”Tack för glädjen, gemenskapen, livets stora äventyrsstig.”

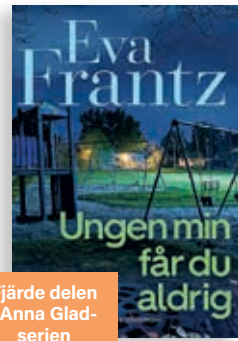
Konstnärer, författare, läkare, musikkapare,
upptäcktsresande, statsmän, forskare, präster,
folkbildare, äventyrare, smugglare...

SFV:s biografiserie

Victor
WesterholmAleko
LiliusEirik
HornborgAnna
BondestamAlma
SöderhjelmClaës
CedercreutzAlgoth
NiskaValdemar
NymanErik
CainbergHelena
WestermarckHilma
GranqvistJohannes
KlockarsMartin
WegeliusSigrid
SchaumanRafael
KarstenEvy
BjörkmanJohn
RosasJan-Ivar
LindénTito
CollianderAllan
WalleniusAnna
Backström

I SFV:s biografiserie över finlandssvenskar som inte får glömmas bort hittar alla något att läsa. Alla böcker finns i lager. Läs mer, beställ och köp på www.boklund.fi eller ring 044-3788363. Fråga också efter böckerna i bokhandeln.

Böcker till soffan, stugan och svärmor

Fjärde delen
i Anna Glad-
serien

EVA FRANTZ

Ungen min får du aldrig

Svenskfinlands deckardrottning nummer ett är tillbaka med en efterlängtat fjärde del i serien om kriminalkonstapel Anna Glad. Denna gång står barnfamiljer och socialtjänsten i fokus.

Frantz flätar skickligt ihop intriger, tidsplan och samhällsleliga teman i en deckare som lockar till sträckläsning.

Allas vår radiofavorit
i bokformat

TOVE VIRTA (TEXT) &
HERTA DONNER (ILL.)

Naturvaktarna

Under mer än fem decennier har lyssnarnas frågor till Naturvaktarna varit av många slag. Och experterna i Svenskfinlands mest älskade radioprogram har nästan alltid kunnat ge ett svar. I den här boken har vi samlat de intressantaste frågorna och svaren och berättelsen om hur programmet kom till. Naturvaktarnas kungstanke att värna om naturen och dess mångfald är nu viktigare än någonsin.

AGNETA RAHIKAINEN &
EIRA SILLANPÄÄ

Världen är min

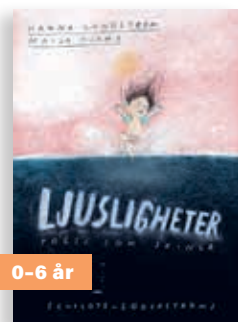
Edith Södergrans poesi behöver ingen introduktion. Mindre känd är hon som fotograf, trots att den samling fotografier hon efterlämnade är stor och konstnärligt intressant. Agneta Rahikainen och Eira Sillanpää har valt de mest spännande av Edith Södergrans fotografier och parat ihop dem med ett urval av hennes poesi.

PIA INGSTRÖM

Min farmors nerver

I sin femte essäsamling skriver Pia Ingström klarsynt och personligt om litteratur och liv, inte minst om relationen mellan mödrar och barn. Vad minns man, vad hittar man på, och varifrån kommer nu egentligen de ingströmska nerverna?

0-6 år

HANNA LUNDSTRÖM (TEXT) &
MAIJA HURME (ILL.)

Ljusligheter

Poesi som skiner

Våren öppnar körsbärsknoppar varsamt, en i sänder
Små paket med härligheter, det är nu det händer
Varje knopp blir fluff och luft till alla som behöver
Ljvligt myller av maräng och ljus som svämmar över

Efter den älskade Rassel prassel-serien återkommer författaren Hanna Lundström och illustratören Maija Hurme med en ny poesibok för de minsta.

12-15 år

WILMA MÖLLER

Mysteriet på Prästön

"Boken är en mysteriebok som jag som 12-åring gärna skulle ha velat läst på stugan när man suktar efter något krypande läskigt. Jag unnar barn och ungdomar med förkärlek för hästar och hemskheter boken och hoppas många plockar upp den."

- VILHELMINA ÖHMAN, VASABLADET

BILD: WIKIMEDIA

Kan du Svenskfinland?

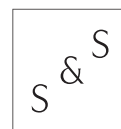
Av Jesper von Herten

- 1 HGK, Helsingfors Gymnastikklubb, är både Helsingfors och Finlands äldsta gymnastikklubb. Hur många år firar den år 2025?
- 2 Ett av Finlands mest traditionella valborgsfirande äger rum på Vårdberget – i vilken stad är vi då?
- 3 Vem är Stafettkarnevalens initiativtagare – idén till evenemanget fick han när han med sitt universitetslag University of Delaware deltog i världens äldsta stafettlöpningsstävling Penn Relays?
- 4 Vilken ideell tidskrift grundades 1926 av Edvin Stenwall?
- 5 Vem av SFP:s kandidater fick mest röster i riksdagsvalet 2023?
- 6 Vilken författare kommer i år ut med romanen Skymning 41?
- 7 Vilken musiker ihågkoms bland annat för följande stycken: Stormskärs Maja, Laiskotellen och Mä lähden stadiin?
- 8 Björn Wahlroos köpte den förnäma herrgården Åminne år 2001. Då fanns gården i en kommun som några år senare införlivades i en stad. I vilken före detta kommun, och i vilken nuvarande stad finns Åminne?
- 8 Vilken före detta kommun, som år 1977 sammanslogs med Esse och Pedersöre, har ungefär samma namn som ett företag som börslästades år 2021?
- 8 Vad heter frågesporten som sänds på tisdagar på Yle Vega?

150 år (grundades 1875) / Åbo / Carl-Olaf Hömön / Fredsposten / Anna-Maja Henriksson (12 657 röster) / Kjell Westö / Lasse Mårtenson / Hallikko och Salo / Purmo (Purmo Group) / Vinn eller försvinn

SFV-medlemmar får 45 procent rabatt på alla böcker på litteratur.sets.fi. Använd kampanjkoden Aktie123

Flera böcker finns på litteratur.sets.fi

SCHILDTS &
SÖDERSTRÖMS

TILLGIVENHET	TRÄCK OCH TRÄCKS POJK-NAMN	ÄR BREVET I ÖLAND	GAMMAL MAMMA	BMA 2023
→				TYSK
EN AV SJU?				
VILLE- TRÖJA DE- TINGAR				
JALLIUM UPPSEENDE VÄCKANDE HÄNDELSE		INTER- VALL I MUSIK	AN- SIKTE	
KORONA	KVINNLIG TRÄSHANK RUTS SVÄRMOR	TENN	VANSKUG	ÄR UNG KARL?
↓				
POJK- NAMN NORGES HUVUD- STAD			HÄR GILLAS INTE AVFALL	DEAR SOM PAGINOR SÄNKT TON
				ABELS BROR VARA STOLT
			UTKAST	HUR SA?
				SCARF FÖR- FINAD
EJ VILD LYSSNAR VI PÅ RUT GRÄN			KRAITA SNOK	MOT- VILJA RÄKNE- ORD
			RUBEN TENGSTROM VAPEN	HÄR TAR VI SATS BÄDDA MEN KORT
				HÖGTID LIGGER UNDER?
	RÖDA KORSET BÖRJAN TILL SLUTET		HÄR- UPPSÄT- NING	DEL
				KYLIG SELEK- TION
FAWKES	UMAMI MUSKE- TÖR			VIND- FÄLLE
			SPETSEN PÅ SPETSEN SKJUL	TRÄD UND OLSSON
				HETE TOKYO FÖRR
FÄRKT- BÄRHE- GUD NUMMER	FALK- MAN		FITZ- GERALD	VÄV- NADEN
			ARENA I GÖTEBORG BIBELDEL	
	OLIDLIGT TILLSÄND BAKSTRÖM			STAD I JEMEN GREPP
				FÖRMDAR TON
KORP- GLUGG	→			
				NEON
PEKAR	BÖ FÖR BJÖRN			VRÅLA
				WEST
				LÄGGER SKYT
				STRIMMIG
				OBEBODD

NAMN: _____
 ADDRESS: _____
 E-POST/MOBILNUMMER _____

Vinsten för kryss 2-2023 är två SFV-biografier. Skicka in lösningen senast 1.9.2023 till SFV:s redaktion, Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också skanna eller fota din lösning och e-posta den på redaktion@sfv.fi. Skriv in dina uppgifter på själva krysset – vi sparar endast bilden i vårt utlottningssystem, inte uppgifter du uppger i e-posten.

SUDOKU ENKEL

2			9	7	8		1	
						9		3
5			1		4		6	2
	5			2				4
1			8		6			7
8				1			5	
9	1		6		3			8
6		5						
	2		5	9	1			6

SUDOKU SVÅR

	4	1	8		2			
2	6							7
			9					
8	9					5		
6				3				9
		2						6
					6			
	1							5
			7		1	3	2	

KRYSSLÖSNING 1/2023

Rekordantalet 101 svar lämnades in. Fru Fortuna gynnade denna gång Carl-Erik Silvander i Uleåborg. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNARNA I KRYSSET?

- De svar som kommit per epost sparas, och förses med en löpande numrering som fortsätter numreringen av de lösningar som kommit beivrades.
- Summan av antalet lösningar förs in i en slumpgenerator, som drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna utlottningen.

→	F	I	N	L	A	N	D	S	↓
	T	R	E	A	T	U	R	F	
	K	A	L	O	T	T	S	A	L
	L	A	N	V	4/2	T	E	A	
	M	N	S	C	A	H	E	L	G
	M	O	D	E	R	N	R	I	A
	S	S	N	O	K	I	A		
	K	A	T	E	D	E	R	N	
	B	O	R	R	D	R	A	D	
	S	M	A	P	R	A	T	A	N
	R	O	B	U	S	T	A	D	D
	P	O	L	I	S	A	C	K	
	N	O	T	A	N	H	T	S	A
	N	O	G	A	O	M	E	L	E
	B	K	L	O	T	V	A	R	F
	C	Y	S	T	A	S	J	U	N
	F	O	L	K	H	O	G	S	K
	Ä	R	V	A	R	E	U	R	O
	K	R	A	M	A	R	M	A	L

BLODIGELN MINNS FÄRGNING
 MYCELIERNA UTTOLKAT BIKTER
 OMHÄKTNINGAR ELITEN TA
 VURPANDE FÖRLISTE KARRIÄRISM
 DERMATOLOGISKT SKOGIGT NAPPAGE

LÖSNINGAR

- 36 GOTT PEDAGOGISKT LEDARSKAP INOM SID
- 49 SKRIVARSTAMPENDIUM FÖR LÄRARE SID
- 52 LEKTIONER I HÄNGMATTAN SID
- 6 NYTT BOCIRKELMATERIAL UTE SID
- 15 FRÄLSNING GENOM BILDNING SID

SUDOKU ENKEL

2	6	3	9	7	8	4	1	5
4	8	1	2	6	5	9	7	3
5	7	9	1	3	4	8	6	2
7	5	6	3	2	9	1	8	4
1	9	4	8	5	6	2	3	7
8	3	2	4	1	7	6	5	9
9	1	7	6	4	3	5	2	8
6	4	5	7	8	2	3	9	1
3	2	8	5	9	1	7	4	6

SUDOKU SVÅR

5	4	1	8	7	2	9	3	6
2	6	9	4	1	3	8	7	5
7	3	8	9	6	5	1	4	2
8	9	3	6	2	4	5	1	7
6	5	4	1	3	7	2	8	9
1	7	2	5	9	8	4	6	3
4	2	5	3	8	6	7	9	1
3	1	7	2	4	9	6	5	8
9	8	6	7	5	1	3	2	4

Höstens
SFV-biografi:

Ina Colliander

– *människan bakom bilderna*

Ina Colliander var en bildkonstnär vars historia, som med dottern **Kati Bondestams** ord ”inte finns nedtecknad i **Tito Collianders** självbiografi”. *Tito Colliander* (SFV-biografi 2021) var känd som författare, och konstnärsparet beslöt mycket tidigt att hänge sig åt sina egna konstformer, och stöda varandra då konstnärskapets våndor blev övermäktiga.

Biografiförfattaren **Raili Gothöni** har undersökt vilka händelser som formade Ina Collianders liv, ur vilka källor hon hämtade kraft och inspiration, och vad Ina Collianders andliga konst berättar om henne som människa. Boken baseras på över 3000 brev, flera intervjuer, skrifter, fotografier, utställningar – och förstås på Ina Collianders konst.

Läs mer om alla 21 SFV-biografier över finlandssvenskar som inte får glömmas bort, beställ och betala på www.boklund.fi. Fråga också i välsorterade bokhandlar.

